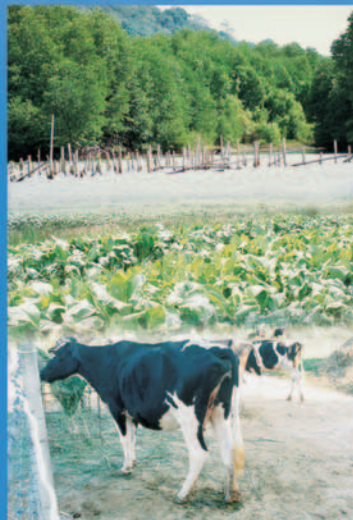

วารสาร
อันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ

ISSN 1685 - 8234 ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน ๒๕๔๘

เป็นขั้นเป็นตอน

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือพอมมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความสำเร็จ ยกเศรษฐกิจขั้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วยก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด...”

พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗

เกิดพระเกษรตี

“พระภูมิพล”

ผู้ทรงวางแนวทางการพัฒนา

ขอบเทินองค์กษัตริย์เจ้า

“พระภูมิพล” จอมนรินทร์

เปี่ยมน้ำพระทัยริน

ทรงห่วงใยถ้วนน้อม

พระราชทานดำรัสด้าน

มีลำดับขั้นตอนพา

มีทั้งหลักวิชา

ในสุนอกเปิดกว้าง

หากดลเศรษฐกิจไว้

ย่อมขาดความแน่นเหนียว

สัมพันธ์มีสานเกลียว

จักเกิดความขัดข้อง

เกิดภัยกรายโลกไร้

อารยะประเทศแห่งทุน

ปัญหาเศรษฐกิจจรุน-

ไทยถจกฉลาดแคล้ว

ถ้าไม่นำหลักเน้น

อีก**ประหยัต**ต่อยารอ

พึ่งตนจักเจริญขอ

เพื่อมิต้องคอยกู้

ถวายไท้เถิดราชาผู้ทั้ง

ผลสำเร็จจักมี

สมบูรณสุขสวัสดิ์

ด้วยวิถีไทยด้าน

นฤปดินทร์

เลิศพร้อม

สุราษฎร์ สยามเฮย

กิจเกื้อโครงการ

พัฒนา

สุขสร้าง

ฐานมั่น-คงนอ

เมื่อพร้อมขยายผล

ประการเดียว

สอดคล้อง

สภาวะ ประเทศนา

ยากแก้วิกฤติคลาย

สมดุลง

ประสบแล้ว

แรงยิ่ง เพื่อนเฮย

ผ่องพันวิบากกรรม

ความพอ

เร่งรู้

เพียงค่อย ก้าวนา

ปิดป้องพิบัติไกล

ธานี

รอบด้าน

โดยทั่ว รัฐแล

โอบกั้นภัยเผชิญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า สำนักงาน กปร.

(พลตรีหญิง อุษณีย์ เกษมสันต์ ณ อยุธยา ประพันธ์)

วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ฉบับที่ ๒ เดือนเมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๘

บทบรรณาธิการ

๔

พระราชกรณียกิจ

๕

เกิดพระเกียรติ

๑๐

๖๐ ปี เพื่อประโยชน์สุขของชาวไทย

บทความพิเศษ

การพัฒนาตามลำดับขั้น

๑๖

ในความทรงจำ

เขาคินซ้อนในความทรงจำ

๒๒

ท่องเที่ยวเชิงพัฒนา

พาเที่ยววัดภูพานฯ หนึ่งในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๓๐

แนะนำโครงการ

เส้นทางเดินของน้ำโครงการเครือข่ายอ่างเก็บน้ำ...สู่ปวงชน

๓๘

ประชาหน้าใส

ฝันร้าย...ที่หายไปของคนในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

๔๕

ขยายผลตามแนวพระราชดำริ

การใช้หญ้าแฝกในระบบการปลูกแบบผสมผสาน

๕๓

ผลงานวิจัย

การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี

๖๐

สารนำรัฐ

สำนักราชเลขาธิการกับสำนักพระราชวัง

๖๖

พระเกียรติเกริกไกร

๖๘

ความเคลื่อนไหว

๖๙

บทบรรณาธิการ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น เกิดขึ้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริ แต่ก่อนที่จะพระราชทานพระราชดำริใด ๆ ทรงศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดรอบคอบทุกด้าน แล้วจึงพระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินงานโครงการต่าง ๆ มาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยเฉพาะประชาชนในชนบท จะมีพระราชดำริให้ดำเนินงานโครงการอย่างมากมายเพื่อจะให้ประชาชนเหล่านั้นสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเอง จะได้เป็นรากฐานที่เข้มแข็งของสังคมต่อไป

ในวารสารฯ ฉบับนี้มีเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทำให้เห็นถึงความสำเร็จของโครงการที่จะเป็นพลังในขั้นพื้นฐานและนำไปสู่การพัฒนาประเทศในขั้นสูงอย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป โดยเฉพาะบทความเกิดพระเกียรติของอดีตเลขาธิการ กปร. คือ นายพิมลศักดิ์ สุวรรณทัต ได้กรุณาบรรยายให้ท่านได้เห็นชัดว่าตลอด ๖๐ ปีที่ทรงครองสิริราชสมบัตินั้น ได้ทรงงานเพื่อประชาชนอย่างไร และโครงการที่จะแนะนำให้ผู้อ่านได้รู้จักในครั้งนี้คือ “โครงการเครือข่ายอ่างเก็บน้ำ... สู่วางชน” หรือ “อ่างพวง” จะทำให้ท่านได้เห็นถึงพระปรีชาสามารถเกี่ยวกับการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนั้นหากท่านจะไปเที่ยวเมืองชลบุรี โดยมีปลายทางที่สำคัญคือ “วัดญาณสังวราราม” นั้น ท่านควรจะไปเที่ยวที่ใดบ้างจึงจะได้ทั้งความรู้เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความสุข ก็สามารถหาได้จากวารสารฯฉบับนี้เช่นกัน และเรื่องอื่น ๆ อีกมากมายที่ยังมีอยู่อย่างครบถ้วน ซึ่งกองบรรณาธิการพยายามนำมารวบรวมไว้ให้ท่านผู้อ่านได้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คณะบรรณาธิการได้พยายามที่จะทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับท่านผู้อ่าน แต่ความผิดพลาดก็เกิดขึ้นจนได้ ในบทบรรณาธิการฉบับที่แล้วเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ “การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี” ที่ถูกต้องคือ ตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ อันเป็นวันขึ้นต้นปีที่ ๖๐ ในรัชกาลปัจจุบัน (ตามปฏิทินหลวง) และจะให้สิ้นสุดในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ หรือให้เลยไปจนถึงปี ๒๕๔๙ ก็ได้ สำหรับวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ ก็จะได้ทำหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาต่อไป หรือผู้ใดได้นำแนวพระราชดำริไปดำเนินการแล้วเกิดประโยชน์กับท่าน หากเขียนมาแล้วให้ทางกองบรรณาธิการได้รับทราบด้วย เราก็จะนำข้อเขียนของท่านลงในวารสารฯ เพื่อจักได้เผยแพร่พระมหากรุณาธิคุณต่อปวงชนชาวไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ณ ค่ายสมเด็จพระสุริโยทัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๘ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปยังค่ายสมเด็จพระสุริโยทัย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อทรงเปิดโครงการสวนพฤกษชาติ บริเวณเขาอีหรุ่น ด้านทิศตะวันตก ค่ายสมเด็จพระสุริโยทัย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมี นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ รองเลขาธิการ กปร. นายปกรณ์ สัตยวณิช ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการสำนักงาน กปร. เจ้าหน้าที่จากสำนักงาน กปร. และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ รับเสด็จ

โครงการสวนพฤกษชาติ ตั้งอยู่ที่บริเวณเขาอีหรุ่น ทิศตะวันตกของค่ายสมเด็จพระสุริโยทัย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จัดตั้งขึ้นตามแนวพระราชดำรินี้ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยให้กรมราชองครักษ์ กองราชเลขาธุการในพระองค์ และสำนักพระราชวัง ดำเนินงานโครงการสวนพฤกษชาติ บนพื้นที่ ๓๐๙ ไร่ ซึ่งกองทัพบกโดย พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ ผู้บัญชาการทหารบก ได้น้อมเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๘ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณเทือกเขาอีหรุ่นให้มีสภาพสมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และให้เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าชนิดต่าง ๆ เช่น เก้ง กวาง นกยูง ไก่ฟ้า ไก่ป่า รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสมาศึกษาพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศ

ในโอกาสนี้ทรงปลูกต้นไม้ ณ บริเวณเชิงเขาอีหรุ่น ค่ายสมเด็จพระสุริโยทัย จำนวน ๑๐ ต้น ได้แก่ ต้นบุนนาค ต้นพะยอม ต้นชงโค ต้นสัก ต้นชานาง ต้นกัลปพฤกษ์ ต้นยมหอม ต้นสกุณี อย่างละต้น และต้นตะเคียนทอง ๒ ต้น เพื่อเป็นพันธุ์ไม้ของโครงการฯ ต่อไป

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

เสด็จฯ ไปยังโครงการก่อสร้างศูนย์ศิลปาชีพเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๘ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังโครงการก่อสร้างศูนย์ศิลปาชีพเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อทรงติดตามความก้าวหน้าของการก่อสร้างศูนย์ศิลปาชีพ ในการนี้ได้ทรงปล่อยปลาและกบ พร้อมกับทรงปลูกต้นไม้ จากนั้นเสด็จฯ ไปเยี่ยมนักเรียนศิลปาชีพ โรงเพาะเลี้ยงกบ หมู่บ้านประมง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และเสด็จฯ ชมการแสดงกลางแจ้งบริเวณริมสระน้ำหน้าเรือนประทับรับรองก่อนเสด็จพระราชดำเนินกลับ

โครงการก่อสร้างศูนย์ศิลปาชีพเกาะเกิด จัดตั้งขึ้นตามแนวพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๐ ให้พิจารณาจัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพแห่งใหม่ขึ้นในพื้นที่ตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีพระราชประสงค์ให้เป็นศูนย์รวมและศูนย์อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การดำเนินวิถีชีวิตแบบไทย อาชีพการเกษตร และเป็นสถานที่รองรับงานศิลปาชีพจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน และศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

ในการดำเนินงานมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้ดำเนินการจัดซื้อที่ดินเพื่อดำเนินงานโครงการแล้วประมาณ ๑,๕๐๐ ไร่ โดยมีเป้าหมายจะจัดซื้อที่ดินทั้งหมดของโครงการ จำนวน ๒,๐๐๐ ไร่ ซึ่งจะดำเนินการจัดซื้อไปเรื่อยๆ จนกว่าจะครบ โดยใช้เงินจากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พร้อมกับได้จัดสร้างสระเก็บน้ำสำหรับสนับสนุนกิจกรรมในโครงการ จำนวน ๑๓๕ ไร่ มีน้ำใช้จำนวน ๖๔๘,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร และมีคูน้ำขนาดกว้าง ๔ เมตร ลึก ๑.๕ เมตร ยาว ๔,๗๖๐ เมตร เชื่อมต่อกับสระน้ำต่างๆ มีความจุอีก ๒๑,๕๐๐ ลูกบาศก์เมตร เพื่อการกระจายน้ำไปยังกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการจัดสร้างอาคารบ้านพักนักเรียนศิลปาชีพ อาคารฝึกงาน บ้านพักครู ศิลปาชีพ ซึ่งรองรับนักเรียนได้ ๕๐ คน ครูช่วยสอน ๑๐ คน อาคารศาลาริมน้ำที่ประทับ ทางลงทำน้ำ ทางเดินริมน้ำ สะพานในโครงการ ระบบสาธารณสุขภาคพื้นฐาน ได้แก่ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา และถนนในบริเวณในโครงการ พร้อมกับแบ่งพื้นที่ เพื่อแสดงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย โดยแบ่งเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านประมง นอกจากนี้ยังได้สร้างร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ประเภทผักปลอดสารพิษ โรงเพาะเลี้ยงกบ โรงเรือนเลี้ยงไก่ - เป็ด ลานตากข้าว โรงสีข้าว และเรือนประทับรับรอง ๑ หลัง

ปัจจุบันโครงการศิลปาชีพเกาะเกิดมีเกษตรกรที่เข้ามาอยู่ในโครงการจำนวนมาก โดยเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านประมง นอกจากนี้มีนักเรียนศิลปาชีพที่มาฝึกอบรมอยู่จำนวน ๕๐ คน เข้ามาอาศัยในพื้นที่โครงการ โดยมีการจัดแบ่งเป็นอาคารที่พัก โรงอาหาร อาคารฝึกอบรม พร้อมแปลงปลูกผักสวนครัว ผักปลอดสารพิษ โรงเลี้ยงสุกร เลี้ยงไข่ไก่ บ่อเลี้ยงปลา ซึ่งนักเรียนที่มาอยู่ในโครงการจะปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ เพื่อนำมาประกอบอาหาร ส่วนข้าวสารจะรับจากโครงการ ทำให้นักเรียนศิลปาชีพมีความรู้ทั้งด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น 🌿

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ในพื้นที่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต

ระหว่างวันที่ ๑๒ และ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๘ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติภัย จังหวัดระนอง พังงา และภูเก็ต โดยมีนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ เลขาธิการ กปร. นายสมพล พันธุ์มณี รองเลขาธิการ กปร. พร้อมคณะเจ้าหน้าที่จากสำนักงาน กปร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของ รมว.เสด็จ ในการนี้ได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรพื้นที่และเยี่ยมราษฎรที่ประสบภัยพิบัติภัยพร้อมกับพระราชทานสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ เครื่องอุปโภค-บริโภค และอุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือน ตลอดจนเครื่องใช้ในการทำละหมาด ให้แก่ราษฎรที่ประสบภัยพิบัติภัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เสด็จฯ ไปยังพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติภัยบ้านทะเลนอก หมู่ที่ ๑ ตำบลกำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง ทอดพระเนตรอาคารเรียน กลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงแพะ และปลูกไม้ พร้อมกับพระราชทานเรือประมง อุปกรณ์การประมง ไม้ซ่อมเรือ แท็งก์น้ำ รางน้ำฝน อุปกรณ์ใช้ในครัวเรือน เครื่องอุปโภค-บริโภค และทุนการศึกษา แก่ผู้ประสบภัยพิบัติภัย พร้อมกันนี้ได้พระราชทานพระราชดำริกับ นายสุเมธ ตันติเวชกุล ความว่า

ให้พิจารณาดำเนินการโครงการปลูกป่าโกงกางบริเวณชายทะเล บ้านทะเลนอก

ต่อมาได้เสด็จฯ ไปยังโครงการชัยพัฒนา-สภากาชาดไทย ๑ ซอยท่าชาวน้ำ บ้านบางหว้า หมู่ที่ ๙ ตำบลคุระ อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา และได้พระราชทานพระราชดำริกับ นายสุเมธ ตันติเวชกุล ความว่า

ให้โครงการนี้มีกรรมการหมู่บ้านคอยจัดการดูแลที่ดินต่าง ๆ ของบ้านพัก เพื่อป้องกันการขายสิทธิของการเป็นเจ้าของบ้านและจัดการเรื่องการยกสิทธิให้กับบุตร

และได้พระราชทานพระราชดำริ ณ โครงการชัยพัฒนา-สภากาชาดไทย ๒ ซอยบางแมก บ้านทุ่งรัก หมู่ที่ ๖ ตำบลแม่นางขาว อำเภอกุระบุรี จังหวัดพังงา ความว่า

การดำเนินงานโครงการนี้เปรียบเสมือนศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกิดจากความร่วมมือของทั้งภาครัฐและเอกชนมาทำงานร่วมกัน ให้ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมให้แก่ราษฎร เพื่อราษฎรจะได้มีรายได้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว โดยให้จัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพ เพื่อฝึกสอน และพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ในชุมชน อีกทั้งให้มีการจัดตั้งเป็นชุมชนตัวอย่างที่มีการพัฒนาทั้งในด้านการประกอบอาชีพ การพัฒนาสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๘ เสด็จฯ ไปยังพื้นที่บ้านแหลมไทร หมู่ที่ ๕ ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอกะยง จังหวัดพังงา ในการนี้ได้ทรงสอบถามนายอำเภอกะยง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลกะยง และเจ้าหน้าที่ที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จ ถึงการคมนาคมระหว่างเกาะสุเกะ และเกาะมาสู่ตัวจังหวัด โดยเฉพาะเรื่องการรับส่งผู้ป่วยของโรงพยาบาล จึงได้พระราชทานพระราชดำริ ความว่า

ให้จัดหาเรือจำนวน ๓ ลำ สำหรับโรงพยาบาล อำเภอ และสถานีตำรวจ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนต่อไป

ต่อมาได้เสด็จฯ ไปยังโรงเรียนบ้านทับละมุ หมู่ที่ ๕ ตำบลลำแก่น อำเภอก่ายเหมือง จังหวัดพังงา พร้อมกับพระราชทานสิ่งของแก่อาจารย์ ผู้แทนนักเรียน จากนั้นทอดพระเนตรห้องเรียนชั่วคราว ห้องสมุด และโครงการอาหารกลางวัน โรงอาหาร ห้องครัว และสถานที่ที่จะก่อสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริกับเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาจารย์โรงเรียนบ้านทับละมุ ความว่า

ถ้าหากทางโรงเรียนมีความพร้อมในเรื่องแบบของอาคารเรียนและความพร้อมในการก่อสร้างแล้ว ก็ให้ดำเนินการได้เลย

จากนั้นได้เสด็จฯ ไปยังโรงเรียนบ้านโนไร่ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอก่ายเหมือง จังหวัดพังงา พร้อมกับพระราชทานสิ่งของ และทอดพระเนตรกิจกรรมของโรงเรียน อาทิ โครงการส่งเสริมอาชีพบ้านไร่ การทำผ้าบาติก การร้อยลูกปัด และทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทานและราษฎรที่เฝ้าฯ รับเสด็จ

๖๐ ปี เพื่อประโยชน์สุขของชาวไทย

พิมลศักดิ์ สุวรรณทัต*

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเนื่องในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๓๙ ความตอนหนึ่งว่า

“... ปัญหาทุกอย่าง ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ มีทางแก้ไขได้ ถ้ารู้จักคิดได้ดี ปฏิบัติได้ถูก การคิดได้ดีนั้น มิใช่การคิดได้ด้วยลูกคิดหรือด้วยสมองกล เพราะถึงโลกเราในปัจจุบันจะวิวัฒนาการไปมากเพียงใดก็ตาม ก็ยังไม่มีเครื่องมืออันวิเศษชนิดใดที่สามารถขบคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์ การขบคิดวินิจฉัยปัญหา จึงต้องใช้สติปัญญา คือคิดด้วยสติ รู้ตัวอยู่เสมอ เพื่อหยุดยั้งและป้องกันความประมาทพลาดผิดและอคติต่างๆ มิให้เกิดขึ้น ช่วยให้การใช้ปัญญาพิจารณาปัญหาต่างๆ เป็นไปอย่างเที่ยงตรง ทำให้เห็นเหตุเห็นผลที่เกี่ยวข้องกันเป็นกระบวนการได้กระจ่างชัดทุกขั้นตอน และวินิจฉัยได้ถูกต้องว่า ปัญหาที่แท้อยู่ที่ตรงไหน จะปฏิบัติแก้ไขได้โดยวิธีใด ส่วนการปฏิบัติได้ถูกนั้น ก็คือ ปฏิบัติแก้ไขได้ถูกต้องตามหลักการ หลักวิชา หลักเหตุผล และหลักธรรม การคิดได้ดีปฏิบัติได้ถูกนี้ เป็นเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผลประกอบกัน และส่งเสริมสนับสนุนกัน เป็นปัจจัยที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา ทั้งในการดำรงชีวิตและในการปฏิบัติกิจการงาน ...”

* กรรมการและற்றுณีกุมลนิธิชัยพัฒนา อดีตเลขาธิการ กปร.

พระบรมราโชวาทนี้ ผมอ่านแล้ว ก็พยายามทบทวนเรื่องต่างๆ เมื่อครั้งที่ผมเคยได้ตามเสด็จพระราชดำเนิน พระองค์ท่านไปในงานที่เกี่ยวกับการพัฒนา ในท้องถิ่นต่างๆ ตั้งแต่เหนือจรดใต้ตะวันออกจรดตะวันตก เป็นเวลาร่วม ๑๐ ปี ซึ่งเป็นเวลาที่ผมได้รับประสบการณ์ ได้เรียนรู้ ได้รู้ได้เห็นสิ่งต่างๆ อย่างมากมาย จากการที่พระองค์ทรงมีพระราชกระแสเกี่ยวกับแนวความคิดในการพัฒนาในด้านต่างๆ ตลอดจนเหตุและผลที่เป็นหลักวิชาการ หลักปฏิบัติ หลักทางภูมิสังคม และหลักธรรม ซึ่งก็คือ หลักแห่งความเป็นจริง

เป็นความจริงที่ว่า การที่คนเราจะทำอะไรนั้น เราต้องคิดวาดฝันเสมือนกับการจินตนาการไว้ก่อน แล้วจึงค่อยนำเอาความฝันหรือจินตนาการนั้นๆ มา

พินิจพิจารณาประกอบกับหลักต่างๆ ด้วยความมีสติ รู้ตัวอยู่เสมอ เพื่อป้องกันความผิดพลาดและมีให้เกิดอคติ โครงการนั้นๆ ก็จะดำเนินไปได้อย่างเป็นประโยชน์ของทุกฝ่ายอย่างแท้จริงและเป็นประโยชน์ส่วนรวมที่บริสุทธิ์

ทั้งนี้คนคิดก็จะไม่ได้อะไรเลย นอกจากความสุจริตใจในความสำเร็จของโครงการที่กล่าวเช่นนี้ ก็เพราะจะชี้ให้เห็นว่าทำไมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจึงมีลักษณะโดดเด่นที่เกิดความสำเร็จอันเป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างมากมายมหาศาลก็เพราะพระองค์ทรงบริสุทธิ์ในแนวคิดและทรงพยายามแก้ไขปัญหาด้วยหลักต่างๆ ที่ปราศจากอคติตามแนวทางที่ได้มีพระบรมราโชวาทไว้ข้างต้น เพราะอคตินั้นอาจทำให้ประโยชน์ที่จะเกิดแก่ส่วนรวมเกิดความเบี่ยงเบนได้

การที่จะทรงมีพระราชดำรินี้ในโครงการหนึ่งโครงการใดนั้น ส่วนใหญ่ก็จะเป็นช่วงเวลา que เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมประชาชนในภาคต่างๆ ซึ่งเสด็จเป็นประจำทุกปีทุกภาค และก็จะทรงได้รับทราบปัญหาที่หลากหลายจากราษฎรที่ประดิ้งเข้ามาจนแทบไม่น่าเชื่อว่าราษฎรนั้นมีความทุกข์ยากเพียงไร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดิน น้ำ ลม ไฟ ต้นไม้ ใบหญ้า สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า นานาชนิด หากใครคิดอะไรไม่ออกหรือร้องเรียนใครก็ไม่ได้ ผลสุดท้ายก็จะมากرابบบังคมทูลเพื่อขอพระราชทานความช่วยเหลือจากพระองค์ อยู่ตามทุ่งไร่ ปลายนา ชายป่าชายเขา เป็นประจำไม่ว่าจะเสด็จพระราชดำเนินไปที่ไหน

พระองค์ก็จะทรงสอบถามชาวบ้านเพื่อจะได้ข้อมูลไว้ทรงพิจารณาด้วยหลักต่างๆ ดังกล่าว แล้วหลังจากนั้นก็ทรงเรียกเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องได้มาร่วมพิจารณา

หรือนำไปศึกษาให้เกิดความชัดเจนและเหมาะสมที่จะยังประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่าย อีกครั้งหนึ่ง หรือบางกรณีถ้าเป็นเรื่องใหม่ๆ ยังไม่เคยมีใครทำมาก่อนก็จะทรงให้ทำการทดลอง ศึกษา วิจัย หรืออาจจะทดลองทำเป็นโครงการขนาดเล็กๆ ก่อนเพื่อให้แน่ใจว่าจะทำได้หรือไม่เพียงใด และอย่างไร ก่อนที่จะนำความสำเร็จไปขยายผลต่อไป แต่ถ้าไม่สำเร็จก็ถือว่าเป็นผลสำเร็จของงานวิจัยที่ทำให้รู้ว่าเรื่องนี้ เรื่องนั้นทำไม่ได้ไม่สำเร็จก็จะไม่ต้องไปทำให้เสียเวลาอีกต่อไป

นอกจากนี้โครงการที่พระองค์ทรงมีพระราชดำรินั้นส่วนใหญ่มักจะเป็นโครงการที่ไม่ใหญ่โตมากมายนักและดำเนินการในลักษณะค่อยๆ ทำค่อยๆ ไป เพราะแต่ละโครงการนั้นจะต้องดำเนินงานให้พอเหมาะพอสมตามกำลังทรัพย์

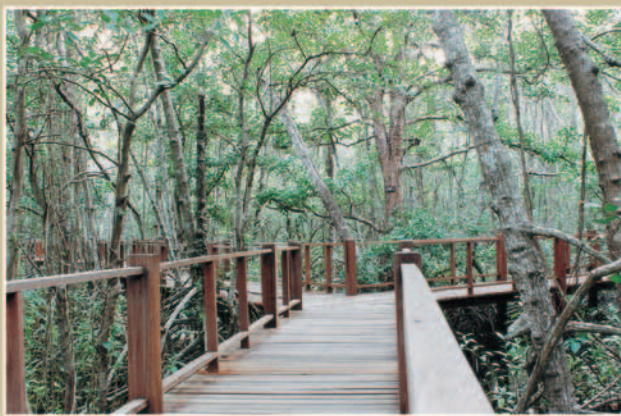

กำลังคนที่มี รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ และต้องไม่เป็นเรื่องที่จะทำให้ประชาชนเดือดเนื้อร้อนใจไม่ขัดต่อระเบียบแบบแผน ประเพณีและวิถีชีวิตของท้องถิ่น ทุกอย่าง ต้องเป็นไปอย่างพอควร ประหยัดแต่ได้ ประโยชน์คุ้มค่า และในพื้นที่โครงการเล็กๆ เหล่านี้ ก็จะทำให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของราษฎรที่จะได้มาดูตัวอย่างในการทำมาหากิน ไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือเรื่องอื่นใดที่เป็นเรื่องเฉพาะของท้องถิ่นนั้นๆ ก็มาดูได้เพื่อนำไปประกอบอาชีพของตนเองได้ยั่งยืนต่อไป เหมือนดังเช่น ตัวอย่างของโครงการทฤษฎีใหม่ที่มีประชาชนมากมายนำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนแทบจะทุกจังหวัดในปัจจุบัน

ประเทศไทยของเรามีปัญหาหลายด้าน แต่ปัญหาสำคัญประการแรกๆ ประการหนึ่งก็คือ **ปัญหาด้านการประกอบอาชีพและ** ความเป็นอยู่ของประชาชน และอุปสรรคที่สำคัญคือ **น้ำ** แต่ปรากฏว่าในแต่ละปีหากไม่เกิดน้ำท่วมก็น้ำแล้ง หรือบางปีภาคอีสานแล้ง ภาคตะวันออกขาดน้ำ ไม่มีน้ำพอสำหรับการอุตสาหกรรม มีหน้าซ้ำทางภาคเหนือน้ำท่วมเกือบมิดหลังคาบ้านภายในช่วงเวลาเดียวกัน ก็มีพระองค์ท่านนี่แหละที่ทรงคอยแก้ปัญหาทุกอย่างให้ในเวลาพร้อมๆ กัน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ไม่ว่าจะป็นน้ำแล้ง น้ำท่วม น้ำเน่า เพื่อที่จะให้ทุกคนมีน้ำกินน้ำใช้อย่างเพียงพอไม่เดือดร้อนจากปัญหาน้ำนานาชนิด ไม่ว่าจะป็นภาคเกษตรหรือภาคอุตสาหกรรม

ไม่ว่าใคร ภาคไหนเดือดร้อน พระองค์ก็จะทรงเดือดร้อนด้วยเป็นพระองค์แรก ดังนั้นจึงมีฎีกาจำนวนมากมายที่ราษฎรได้ ทูลเกล้าฯ ถวายขอพระราชทานความช่วยเหลือ ซึ่งการ **“ถวายฎีกา”** นี้เป็นการบ่งบอกถึงความเดือดร้อนอย่างหนักจนไม่รู้จะ หันหน้าไปพึ่งใครได้อีกแล้ว สุดท้าย ก็มีพระองค์ท่านนี่แหละที่ประชาชนชาวไทยทุกคนรู้ดีและซาบซึ้งอยู่ในใจว่าทรงเป็นที่พึ่งที่หวัง สุดท้ายของเขาจริงๆ

ด้วยเหตุนี้ ๖๐ ปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์มา ก็ยังมีเคยจะทรงหยุดที่จะทรงปฏิบัติพระราชกิจทั้งหลายทั้งปวง ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชนให้เกิดความสุขสงบ ร่มเย็นและเพื่อความสันติสุขของประเทศชาติโดยรวม

ขอพระองค์ทรงพระเจริญ ทรงเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของปวงชาวไทยตราบนานเท่านาน

การพัฒนา ตามลำดับขั้น

ศรีนิตย์ บุญทอง*

*ที่ปรึกษาด้านการพัฒนา สำนักงาน กปร.

ตลอดเวลา ๖๐ ปี ที่ทรงครองสิริราชสมบัติสามารถกล่าวได้ว่า เป้าหมายของการพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นคือ การพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเอง และการพัฒนานั้นเมื่อย้อนกลับไปดูตั้งแต่ปี ๒๔๙๓ ซึ่งเป็นต้นรัชสมัยของการเสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติจนถึงมาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเพื่อสู่เป้าหมายดังกล่าวเป็นไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งในช่วงสมัยต้นรัชกาลนั้นมีปัญหาโรคระบาด เช่น อหิวาตกโรค ยาก็ต้องซื้อจากต่างประเทศด้วยราคาแพง ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจด้านต่างๆ น้อย จึงเริ่มต้นการพัฒนาคนด้วยการแก้ปัญหาด้านสาธารณสุข โดยการพระราชทานพระราชทรัพย์ให้จัดตั้ง “กองทุนโปลิโอ” ให้สร้างตึก “มหิตหลวงศานุสรณ์” สำหรับกองวิทยาศาสตร์สภากาชาดไทย เพื่อเป็นศูนย์ผลิตวัคซีน BCG พระราชทานพระราชดำริให้มีการศึกษาวิจัยและสนับสนุนในการค้นคว้าวิธีสร้างเครื่องกลั่นน้ำเกลือใช้เอง จนมีคุณภาพทัดเทียมกับต่างประเทศ และโครงการด้านการแพทย์อีกมากมายจนปัจจุบัน เมื่อเสด็จ เยี่ยมราษฎรก็จะมี

หน่วยแพทย์พระราชทานที่ขยายวงออกไปอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพราะทรงให้ความสำคัญกับสุขภาพที่มีความสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจของประชาชน

ซึ่งจะเป็นผู้สร้างสรรค์เศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมืองต่อไป ดั่งพระราชดำรัส ความว่า

“... การรักษาความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย เป็นปัจจัยของเศรษฐกิจ ที่ดีและสังคมที่มั่นคง เพราะร่างกายที่แข็งแรงนั้น โดยปกติจะอำนวยให้ สุขภาพจิตใจสมบูรณ์ด้วย และเมื่อมีสุขภาพสมบูรณ์ดี พร้อมทั้งร่างกายและ จิตใจแล้วย่อมมีกำลังทำประโยชน์ สร้างสรรค์เศรษฐกิจและสังคมบ้านเมืองได้ เต็มที่ ทั้งไม่เป็นภาระแก่สังคมด้วย คือ เป็นแต่ผู้สร้างมิใช่ผู้ถ่วงความเจริญ ...”

พร้อมๆ กับการเตรียมประชาชนให้มีร่างกายแข็งแรงเพื่อประกอบอาชีพแล้ว ด้วยทรงทราบว่าประชากรของไทยส่วนใหญ่ทำอาชีพการเกษตร จึงพระราชทาน พระราชดำริให้สร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถ ทำการเกษตรได้ ในเวลาช่วงนั้นจึงมีพระราชดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำและพัฒนา แหล่งน้ำ รวมทั้งพระราชทานฝนหลวง เพื่อใช้ในการอุปโภค-บริโภค ตลอดจนเพื่อ การเกษตร ให้สร้างถนนจากหมู่บ้านไปเชื่อมกับถนนสายหลัก เพื่อจะได้ขนส่งผลผลิต

ทางการเกษตรไปยังตลาดได้สะดวก รวดเร็ว

การศึกษาเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ทรง ให้การสนับสนุนมาตั้งแต่ระยะเริ่มแรก ทรงช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกล และผู้ที่ขาดโอกาสที่จะได้เรียน โดยได้ พระราชทานพระราชทรัพย์ให้ทหาร ไปจัดสร้างโรงเรียนร่มเกล้า สำหรับ ชาวไทยภูเขา พระราชทาน โรงเรียน เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ส่วนเด็กที่บิดา มารดาเสียชีวิตเมื่อประสบภัยธรรมชาติ ก็จะพระราชทานพระราชทรัพย์ให้สร้าง โรงเรียนราษฎรประชาอนุเคราะห์ และด้วย สายพระเนตรที่ยาวไกลต่อการพัฒนา ประเทศ ตั้งแต่ปี ๒๔๙๕ ได้พระราชทาน พระราชทรัพย์ในการจัดตั้งทุนการศึกษา สำหรับบุคคลต่างๆ ไปเรียนต่อต่างประเทศ เพื่อจะได้กลับมาช่วยกันพัฒนา ได้แก่ “ทุนภูมิพล” “ทุนอานันทมหิดล” เป็นต้น ซึ่งนักเรียนทุนเหล่านี้ เมื่อสำเร็จ แล้วก็ได้กลับมาปฏิบัติงานเกิดประโยชน์ กับประเทศชาติมากมาย

หลักการพัฒนาตามพระราชดำริ ในการพัฒนาชนบทอีกแนวทางหนึ่ง ดั่ง พระราชดำรัส **“ต้องระเบิดจากข้างใน”** ซึ่งหมายถึง ต้องสร้างความเข้มแข็งให้ ชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพที่

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้น ให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง อยู่ในเวลานี้...”

จะรับการพัฒนาเสียก่อนแล้วค่อยออกสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้าน ที่ยังไม่ได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว ดังนั้นในการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริ จึงได้พยายามที่จะทำให้ประชาชนในชนบท ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้มีความเข้มแข็งโดยมีอาหารบริโภคได้ตลอดปี สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ เพื่อจะได้เป็นพลังที่สำคัญในการส่งเสริมให้ประเทศได้มีความเจริญเป็นลำดับขั้นต่อไป

การพัฒนาเป็นขั้นตอนนี้ นอกจากพระองค์ทรงทำเป็นตัวอย่างแล้ว จะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พระราชทานไว้ตั้งแต่วันที่ ๑๘-๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๗ ความตอนหนึ่งว่า

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มีเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับก็เพื่อให้เกิดการพัฒนา “คน” ให้สามารถอยู่ได้ด้วย การพึ่งตนเองจนปัจจุบันมีโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริมากกว่า ๓,๐๐๐ โครงการ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างเป็นขั้น เป็นตอน เพราะในช่วงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีเทคโนโลยีด้านต่างๆ เข้ามา มากมาย ทรัพยากรธรรมชาติ ถูกใช้ไป อย่างไม่คุ้มค่า หรือการขาดการบริหาร จัดการที่ดี ในระหว่างปี ๒๕๒๕-๒๕๒๖ จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง

“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัว ให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวดเพราะ ผู้ที่มีอาชีพ และฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญ ก้าวหน้า ระดับที่สูงขึ้นต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความ เจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาด ล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอน บริบูรณ์...”

“ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” เพื่อเป็นตัวแทนของสภาพภูมิศาสตร์ แต่ละภูมิภาคทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น ๖ ศูนย์ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่ศึกษาทดลองวิจัย หาวิธีการพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ประหยัดและเกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ เมื่อสำเร็จแล้วให้จัดสาธิตไว้ในลักษณะ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” สำหรับเกษตรกรและผู้สนใจทั้งหลายได้เข้ามาศึกษาดูงาน แล้วนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ

การพัฒนาที่เป็นมาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนมากแล้วนั้นจะช่วยให้เป็นพื้นฐานในการที่จะส่งผลให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพได้เพราะมีสุขภาพที่แข็งแรงพอ มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ คือ แหล่งน้ำ และมีสถานที่อย่างศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ เพื่อเป็นที่ศึกษาหาความรู้และนำมาใช้ในการประกอบอาชีพของตนเอง ต่อมาเมื่อมีประชากรมากขึ้น ประกอบกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง

จำกัด แต่มีการใช้ทรัพยากรกันอย่างฟุ่มเฟือยและเสื่อมโทรม จึงได้พระราชทาน “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการประกอบอาชีพสำหรับผู้ทำการเกษตรภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือ ให้ผู้ทำได้มีข้าวกินตลอดปี มีการผลิตแบบพอเพียง เลี้ยงตัวเองได้ มีน้ำใช้เพื่อการเพาะปลูกตลอดฤดูแล้ง หากมีน้ำดีตลอดปีก็สามารถสร้างรายได้ให้ร่ำรวยได้

ผลจากการพัฒนาโครงการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเหล่านี้ ทำให้ประชาชนในชนบทที่ได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม มีเทคโนโลยีที่เหมาะสมสามารถดำเนินการได้อย่างประหยัดและใช้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ อย่างยั่งยืนแล้วจะเป็นสังคมที่เข้มแข็ง เพราะมีทรัพยากร “คน” ที่มีคุณภาพ อันจะเป็นพื้นฐานที่แข็งแกร่งในการพัฒนาประเทศต่อไป

เขาหินซ้อน ในหลวงทรงจำ

วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ ได้รับเกียรติอย่างสูงจาก **คุณชูเกียรติ ลิ้มอรุณ** อดีตผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ท่านจะมาเล่าถึงประสบการณ์และความทรงจำที่ยังประทับใจ เมื่อครั้งรับราชการอยู่ที่กรมพัฒนาที่ดิน และมีโอกาสได้ทำงานสนองพระราชดำรินี้ในโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในยุคก่อตั้ง ซึ่งต้องพบกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ นานาประการ แต่ด้วยพระอัจฉริยภาพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เปี่ยมล้นไปด้วยพระปรีชาสามารถยากที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือน ทำให้ปัญหาอุปสรรคดังกล่าวผ่านพ้นไปได้ด้วยดี จนกลายเป็นความทรงจำที่ยังประทับอยู่ในใจมาจนทุกวันนี้

ชูเกียรติ ลิ้มอรุณ

อดีตผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนา
เขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เท่าความเดิม

ก่อนมาทำงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผมรับราชการอยู่ที่สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดฉะเชิงเทรา ขณะนั้นเป็นปี ๒๕๒๐ สถานการณ์ด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนของเราค่อนข้างมีปัญหาอยู่บ้าง โดยเฉพาะชายแดนด้านอำเภอตาพระยา อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี (ในขณะนั้น) และพื้นที่ใกล้เคียง ทางหน่วยงานความมั่นคงได้จัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่ตามแนวชายแดนขึ้น เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนจนเกิดโครงการ

พัฒนาพื้นที่รอบเชิงเขาปราจีนบุรี การพัฒนาส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องปากท้องของประชาชนก็คือ ส่งเสริมให้ได้มีการกินดีอยู่ดี ฝ่ายความมั่นคง ซึ่งดูแลโดยฝ่ายทหารก็ได้ขอความร่วมมือหน่วยงานจากกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ เข้ามาร่วมมือช่วยกันทำงานในรูปแบบบูรณาการ

ในด้านการเกษตรก็ได้มีการประสานที่มงานกันอย่างเข้มแข็ง โดยมีกรมชลประทานเป็นแกนหลักในการสร้างแหล่งน้ำและปรับพื้นที่ใช้ประโยชน์ทำอย่างๆ กรมพัฒนาที่ดินก็เข้าไปวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดิน และช่วยการปลูกพืช โดยมีการเชิญชวนชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานในพื้นที่ ซึ่งขณะนั้นสถานการณ์ค่อนข้างมีความเสี่ยงเพราะเป็นจุดที่มีการปะทะกันของเจ้าหน้าที่กับฝ่ายผกค.(ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์) บ่อยครั้ง หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องก็เข้าไปร่วมพัฒนาถนนหนทาง สาธารณูปโภคและพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ รวมความแล้วทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างแข็งขัน ทำให้สามารถพัฒนาพื้นที่โครงการได้อย่างรวดเร็วมาก

ในพื้นที่นั้น ผมเองเป็นคนหนึ่งที่ได้รับการเสนอให้เข้าไปร่วมทำงานกับที่มงานด้านการเกษตร ก็รู้สึกภาคภูมิใจที่มีโอกาสได้ทำงานโครงการตามพระราชดำริเป็นครั้งแรก ซึ่งต่อมาที่มงานเดียวกันนี้ก็ได้ไปทำโครงการพัฒนาตามพระราชดำริแบบเดียวกันนี้ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน พื้นที่ที่ดำเนินการก็เป็นพื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดนเช่นเดียวกัน และในระยะนั้นก็ได้มีการก่อสร้างที่ประทับชั่วคราว คือ พระตำหนักปางตองที่บ้านหมอกจำแป้ สำหรับเป็นที่ประทับในคราวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงงาน

สมัยที่ไปเริ่มงานโครงการที่บ้านปางตองครั้งแรก ต้องเดินด้วยเท้าตั้งแต่เชิงเขาคือบ้านหมอกจำแป้ ผ่านน้ำตกผาเสื่อขึ้นภูเขาไปตลอด เพราะบ้านปางตองอยู่บนยอดเขา ออกเดินทางตอนเช้า ๘ โมงจะไปถึงตอนเที่ยงหรือบ่าย เป็นเส้นทาง

ที่ชันมาก ไปถึงยอดเขาแล้วถ้าเดินลงในวันเดียวกันคงไม่ไหวแน่ ต้องพักค้างคืน ขณะทำงานเราเรียกว่า บ้านปางตาย ในช่วงฤดูหนาวอุณหภูมิจะต่ำมาก ประมาณ ๑-๒ องศาเซลเซียส เท่านั้น ปัจจุบันนี้พระตำหนักได้สร้างถาวรมากขึ้นแล้ว และมีถนนขึ้นไปจนถึงพระตำหนักเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน และเป็นแหล่งให้ความรู้ทั้งด้านการเกษตรและการฝึกอาชีพให้กับประชาชนผู้สนใจได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้ นี่ก็เป็นจุดเริ่มต้นที่ได้มีโอกาสเข้ามาทำงานรับใช้สนองพระราชดำริ ซึ่งทำให้ผมได้มีประสบการณ์เพิ่มขึ้นและหลากหลายมากขึ้น เพราะได้ทำงานร่วมกับฝ่ายต่างๆ หลายๆ ด้านนี้แหละครับ การทำงานแบบบูรณาการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงใช้เป็นแนวปฏิบัติในโครงการพระราชดำริต่างๆ มานานแล้ว

จุดเริ่มต้นของเขาคินซ้อน

เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๒๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เพื่อทรงเปิดศาลพระบวรราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวและทอดพระเนตรพื้นที่ ซึ่งทางจังหวัดได้จัดให้ผู้น้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

ในการนี้กรมพัฒนาที่ดิน โดย อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งขณะนั้น รับผิดชอบดูแลพื้นที่ได้กราบบังคมทูล ถวายรายงานตามแผนที่ดิน แผนที่ระดับ แผนที่ภูมิประเทศ รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาโดยสังเขปแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงทราบ ซึ่งหลังจากที่พระองค์ได้ทอดพระเนตรพื้นที่แล้วก็ได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานต่างๆ สรุปลงได้ว่า

ข้อ ๑ ทรงขอใจที่ราษฎรตำบล เขาคินซ้อน และผู้ว่าราชการจังหวัด จะเชิงเทราได้ถวายที่ดินเพื่อทรงใช้ก่อสร้าง ที่ประทับ แต่ทรงพิจารณาเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ได้มีการใช้ประโยชน์ มาแล้วอย่างยาวนาน ดินมีสภาพเสื่อมโทรม โดยสังเกตจากพืชที่มีอยู่ไม่ค่อยเจริญเติบโต จึงทรงเห็นควรที่จะมอบหมายให้ หน่วยงานราชการนำพื้นที่ไปจัดทำเป็น แปลงสาธิตปรับปรุงให้มีความอุดมสมบูรณ์ กลับคืนมาดังเดิมและเพื่อให้เป็นตัวอย่าง เพื่อให้คนอื่นได้มาเรียนรู้ต่อไป โดยทรง มอบหมายให้ หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ (พระยศในขณะนั้น) เป็น องค์ประธานคณะกรรมการและให้มีหน่วยงาน ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาปฏิบัติงาน ร่วมกัน

ข้อ ๒ การใช้ประโยชน์ที่ดินใน พื้นที่โครงการ ทรงเล็งเห็นว่าพื้นที่ส่วนที่เป็นเนิน และมีลำธารไหลผ่าน ได้ทรง กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยให้มีการปลูกปายบนที่สูงบนเนิน และให้มีการ ทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์บนเนิน เพื่อที่ป่าไม้

จะได้ช่วยซับน้ำไว้และค่อยๆ ไหลซึมลงมาเบื้องล่าง และการทำปุ๋ยสัตว์บดที่เน็น มูลของสัตว์ เมื่อถูกน้ำชะล้างก็จะไหลลงไปสู่ที่ต่ำ จะได้เป็นการกระจายปุ๋ยอินทรีย์จาก มูลสัตว์ไปโดยธรรมชาติ

ข้อ ๓ รับผิดชอบให้สร้างโครงการให้เป็น **พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต** โดย ให้มีความหลากหลายมีความเป็นธรรมชาติ ให้ธรรมชาติมีความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ข้อ ๔ ทรงกำหนดพื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำพื้นที่แรกขึ้นในโครงการ คือ อ่างเก็บน้ำ ห้วยเจ๊ก ได้พระราชทานเงินที่ราษฎรทูลเกล้าทูลกระหม่อมในวันนั้น เพื่อสมทบสร้าง อ่างเก็บน้ำเป็นปฐมฤกษ์ ต่อมา หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ องค์กรประธาณ ก็ได้ทรงเรียกประชุมหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้วตั้งเป็นคณะกรรมการ **“โครงการพัฒนาเขาหินซ้อนตามพระราชดำริ”** ขึ้น โดยทรงมอบหมายให้กรมพัฒนา ที่ดินเป็นเจ้าของเรื่องเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งทางกรมพัฒนาที่ดิน ก็ได้แต่งตั้ง คุณบุญสม ภมรจันทร์ เป็นหัวหน้าโครงการและให้กรมพัฒนาที่ดินทำหน้าที่ บริหารจัดการและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในระบบบูรณาการ ซึ่งเรื่องนี้ทราบ จากองค์กรประธาณ หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงต้องการให้เจ้าหน้าที่รู้จักทำงานร่วมกัน ไม่มีการแบ่งพรรค แบ่งพวก แบ่งกรม แบ่งกระทรวง ถ้ากำหนดการทำงานระหว่างหน่วยงานไว้ได้ดี ผลงานก็จะ ออกมาดี ประชาชนก็จะได้รับประโยชน์สูงสุดและได้เป็นตัวอย่างในการทำงานโครงการ อื่นๆ ต่อไป

ผมได้ทำงานที่ศูนย์ฯ แห่งนี้ ตั้งแต่เริ่มต้นเลยก็ว่าได้ ครั้งแรกที่เข้ามา ดำเนินการในพื้นที่ก็มีผมและพนักงาน ขับรถ ๒ คน ตอนแรกก็ได้มาตั้งเต็นท์ อยู่ริมหัวโค่นต้นไม้ ก็ทำงานเคลียร์พื้นที่ไป เพื่อทำแผนที่ระดับ แผนที่ขอบเขตและศึกษา ลักษณะดิน แล้วต่อมาก็ได้มีผู้เกี่ยวข้อง เข้ามาอีกเป็นจำนวนมากหลายหน่วยงาน ก็ได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานขึ้น มีการ ประชุมบ่อยขึ้น งานตอนนั้นต้องรับผิดชอบ ๒ ส่วน คือ

ส่วนแรก รับผิดชอบในส่วน ที่เป็นงานของกรมพัฒนาที่ดิน คือ การ ทำแปลงสาธิต การอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน การปลูกพืชด้วย วิธีต่างๆ

ส่วนที่สอง ทำหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์ เพื่อประสานงานให้การดำเนินงาน

เป็นไปตามแผนงาน ส่วนการประสานงานกับคณะกรรมการของศูนย์ในระดับจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และประสานในพื้นที่ ซึ่งผมเป็นหัวหน้าปฏิบัติการทำงานที่ศูนย์ ซึ่งมีรูปแบบบูรณาการให้ประสบผลสำเร็จ จึงต้องละลายพฤติกรรมของทุกคนทั้งเจ้าหน้าที่และคนงาน เราต้องทำงานเพื่อศูนย์ศึกษาแห่งนี้ เป็นเป้าหมายเดียวกันโดยแต่ละฝ่าย หมายถึงหน่วยงานต่างๆ ต้องรับผิดชอบในส่วนของตนเองให้ดี และร่วมมือกับฝ่ายอื่นๆ ในภาพรวมให้ดีที่สุด โดยผมเป็นผู้ประสานงานในการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ก็นำให้ผลงานดำเนินไปได้ด้วยดี

ทรงวางแผนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ มาในปี ๒๕๒๒ หลังจากนั้น ทรงทราบผลการดำเนินการของศูนย์ โดยการถวายรายงานทั้งจากองค์ประธานบริหารศูนย์ คือ หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ และผู้ช่วยผู้จัดการทรัพย์สินส่วนพระองศ์ คือ คุณทวี อังศวานนท์ ซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นกรรมการบริหารศูนย์ อีกท่านหนึ่งด้วย คุณทวีได้แจ้งให้ทราบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมอบให้คุณทวีมาดูพื้นที่ต่างๆ ติดกับศูนย์ฯ ศึกษาด้านทิศตะวันออกว่าจะมีคนขายหรือไม่ เพราะหลังจากที่ได้ทอดพระเนตรภาพถ่ายทางอากาศและทรงทอดพระเนตรแผนที่ภูมิประเทศแล้ว ทรงเห็นว่าเฉพาะพื้นที่ศูนย์ซึ่งมีขนาดเล็กกว่า ถ้าจะต้องสร้างระบบนิเวศ เช่น แหล่งน้ำและป่าไม้จะต้องใช้พื้นที่มากกว่านี้ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ติดกับด้านตะวันออก ซึ่งมีลำห้วยสำโรงเหนือไหลผ่าน ซึ่งต่อมาผมก็ได้ติดต่อกับชาวบ้านแถบบริเวณนั้น ซึ่ง

เจ้าของก็ปล่อยเป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่าแล้ว เนื่องจากสภาพดินเสื่อมโทรมมาก เนื้อดินมีเศษทรายขาวๆ เท่านั้นเอง สรุปว่าคนขายก็เต็มใจขาย ก็เลยได้นัดแนะกันทั้งท่าน นายอำเภอทิวา พูนสมบัติ ซึ่งช่วยประสานงานกับเจ้าของที่ดิน คุณทวี อังศวานนท์ ผู้จัดการทรัพย์สินส่วนพระองศ์ (ผู้แทนพระองศ์) และผมก็ได้ติดต่อซื้อขายและโอนกันเรียบร้อย ก็ได้เนื้อที่ทั้งหมด ๖๕๒ ไร่ ซึ่งเมื่อดำเนินการซื้อขายเสร็จแล้ว ก็ได้ถวายรายงานให้ทรงทราบ ช่วงนั้นเป็นปี ๒๕๒๔

เมื่อซื้อที่ดินเสร็จแล้วทางกรมพัฒนาที่ดินก็ได้ให้เจ้าหน้าที่เข้าทำการสำรวจดิน ทำแผนที่ขอบเขตของดิน ทำแผนที่ระดับ เพื่อถวายให้ทรงทราบ ซึ่งต่อมาไม่นานหลังจากถวายข้อมูลไป ในการประชุมกรรมการบริหารศูนย์ หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ องศ์ประธาน ได้ร่างทำแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินแปลงดังกล่าวมาให้ที่ประชุมพิจารณา โดยแจ้งว่าเป็นลายพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงได้วางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยพระองค์เองอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ ๑ ส่วนที่ลำห้วยสำโรง ได้ไหลผ่านกลางพื้นที่ ให้ลากลำห้วยเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กตามแนวลำห้วยออกไปทั้งสองฝั่ง โดยตอนบนกันไว้เป็นบ่อตักตะกอน ตอนกลางเป็นที่เก็บกักน้ำ และตอนล่างก็เอาไว้เป็นที่เก็บกักน้ำ ส่วนท้ายอ่างใช้เป็นที่ทำการเกษตร

ส่วนที่ ๒ เป็นพื้นที่ตอนกลางริมอ่างเก็บน้ำตอนกลาง ทรงให้ปรับปรุงเป็นที่ประทับชั่วคราว ซึ่งได้ทรงออกแบบที่ประทับด้วยพระองค์เอง โดยชั้นบนมีห้องพัก ๒ ห้อง ห้องโถง ๑ ห้อง ห้องครัว ๑ ห้อง ชั้นล่างมีห้องนอน ๑ ห้อง ห้องเก็บของ ๑ ห้อง ซึ่งเรือนประทับมีขนาดเล็กมาก ต่อมาทรงเรียกเรือนประทับนี้ว่า “บ้านสามจั่ว” เนื่องจากหลังคาเป็นจั่ว ๓ จั่วนั่นเอง

ส่วนที่ ๓ เป็นพื้นที่ตอนทั้งหมด ทรงโปรดให้ปลูกป่าไม้ผสมกัน บางส่วนก็นำไปปลูกยางพาราเพื่อการสร้างสภาพแวดล้อมและเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ส่วนที่ ๔ พื้นที่สองฝั่งลำห้วยและพื้นที่ท้ายอ่างฯ ใช้เป็นพื้นที่ศึกษาและวิจัยเรื่องการเกษตร คุณกวีบอกว่าทรงเกรงใจทางราชการ บางที่ทรงอยากทดลองอะไรที่มันแปลกๆ แต่นักวิชาการไม่เห็นด้วย เขาก็ไม่อยากจะทำ เราก็อำนาจของเราเอง

ส่วนที่ ๕ ทรงกำหนดพื้นที่ให้สร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก ในพื้นที่โครงการส่วนพระองค์จำนวนหลายจุด เพื่อเป็นตัวกักน้ำและปล่อยน้ำให้ซึมซับไปตามใต้ผิวดิน และกำหนดให้แต่ละบ่อสามารถชักน้ำไปเติมให้บ่ออื่นๆ ได้ เป็นทอดๆ โดยใช้พลังงานธรรมชาติ ซึ่งขณะนั้นก็มี การสูบน้ำโดยใช้กังหันลมและส่งน้ำโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ในเรื่องการจัดหาน้ำนี้ ทรงโปรดให้ชุดร่อนน้ำฝนที่ไหลบ่าผ่านหน้าดินให้ตกไปในคูน้ำ ซึ่งได้ชุดขวางความลาดเทไว้ในป่าที่ทรงให้ปลูก เพื่อเก็บกักน้ำที่ไหลบ่าไว้ใช้ประโยชน์มากที่สุดก่อนจะไหลลงข้างล่าง ซึ่งในคูน้ำดังกล่าวก็ทรงโปรดให้เอาเศษกิ่งไม้ใบไม้ทิ้งไว้ในคู ซึ่งเมื่อเกิดการเน่าเปื่อยแล้ว ต่อไปจะช่วยให้เพิ่มจุลินทรีย์ในดินให้กระจายไปทั่วได้สังเกตดูว่าบริเวณที่ชุดคูกักน้ำและเศษพืชนั้นไว้ ต้นไม้บริเวณนั้นจะเจริญเติบโตได้ดี

อีกเรื่องที่มีรับสั่งให้ทำ คือ ในพื้นที่ปลูกป่าที่เป็นที่ดอน ในช่วงหน้าแล้ง ก็จะเกิดความแห้งแล้ง ทรงมอบหมายให้คุณกวีได้จัดทำเหมืองแม่คือ ทำทางน้ำให้ไหลไปตามแนวป่าให้กระจายไปทั่วๆ และได้สูบน้ำพลังแสงอาทิตย์มาเติมในถังน้ำข้างบนแล้วให้ล้นออกไปตามเหมืองแม่คือที่ขุดน้ำไว้ ทำให้พื้นที่ส่วนนั้นเขียวชอุ่มได้ตลอดปี

ส่วนที่ ๖ เป็นถนนสายต่างๆ โดยทรงกำหนดเส้นทางไว้เองทั้งสิ้น ซึ่งทางศูนย์ได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริทุกอย่าง โดยมีคุณกวีเป็นผู้รับผิดชอบและติดตามรายงานผลให้ทรงทราบอยู่ตลอดเวลา ซึ่งคุณกวีเล่าว่า ในช่วงที่ทรงพระประชวรในปี ๒๕๒๕ ก็ยังทรงงานโดยรูปภาพที่ได้ถวายไปก็ทอดพระเนตรด้วยความสนพระราชหฤทัยและได้ทรงมอบหมายงานมาให้ทำอยู่เสมอๆ

ความทรงจำที่ยังประทับใจ

เรื่องราวความประทับใจในการทำงานสนองพระราชดำรินี้ ก่อนอื่นผมคิดว่า คนไทยทุกคนจะต้องรู้สึกเช่นเดียวกับผมว่า ถ้าใครได้มีโอกาสทำงานสนองเบื้องพระยุคลบาทหรือได้สนองงานตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต้องถือว่าเป็นโชคดี ถือว่าเป็นสิริมงคลแก่ผู้นั้นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งตนเองและครอบครัวจะภาคภูมิใจและเป็นเกียรติประวัติอยู่ในใจไปชั่วชีวิตทีเดียว ผมเองรู้สึกโชคดีหลายชั้นในการที่ได้มาทำงานในโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาคินซ่อนแห่งนี้

ประการแรก เป็นเกียรติประวัติในการทำงานทางราชการซึ่งก็ได้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการมาด้วยดีตลอด

ประการที่สอง ได้รับประกันการทำงานที่ดีมากมายหลากหลายด้านจากผู้คนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการทำงานได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทุกคน เพราะทุกคนก็จะมีความยินดีที่จะสนองงานพระราชดำริเช่นเดียวกัน ทำให้เราได้ทั้งงาน ทั้งความสำเร็จและความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา

ประการที่สาม ผมได้ทำงานอยู่ที่ศูนย์ฯ แห่งนี้ตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ จนถึงปี ๒๕๒๗ ผมได้ลาออกจากราชการเพื่อไปทำงานถวายที่สำนักงานจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ กับคุณกวี อังศวานนท์ ดังนั้น ในส่วนของทางราชการ คือ ในส่วนของศูนย์ฯ ผมก็ต้องออกไป แต่ยังคงช่วยงานอยู่ที่สำนักงาน

และจังหวัดชุมพร ๑ โครงการ การปฏิบัติงานถวายเป็นพื้นที่โครงการต่างๆ รู้สึกเป็นสิริมงคลกับชีวิตเป็นอย่างยิ่งที่มีโอกาสได้เข้าเฝ้าฯ อย่างใกล้ชิด

เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโครงการ และความประทับใจอีกอย่างหนึ่งที่เป็นประโยชน์กับชีวิตเป็นอย่างมากคือ แนวพระราชดำริต่างๆ ของพระองค์ที่ได้รับสนองมาดำเนินการ จะเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นประโยชน์กับประเทศชาติกับสังคมและทุกๆ คน ที่นำไปปฏิบัติ รวมทั้งแนวพระราชดำรัสของพระองค์ ที่ทรงสอนประชาชนชาวไทยอยู่ตลอดเวลาส่วนที่เป็นแนวทางการดำรงชีวิตที่จะนำพาทุกคนไปสู่ความสุข ความก้าวหน้าในชีวิตได้ พระเมตตาของพระองค์มีมากมายจริง ๆ ครับ สำหรับคนไทยทุกคน 🙏

จัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์ที่กรุงเทพฯ นับว่าเป็นโชคดีอีกขั้นหนึ่ง ที่ได้ก้าวเข้ามาเป็นข้าราชการบริหาร ถวายงานได้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น ซึ่งขณะที่ปฏิบัติงานถวายก็ได้ทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงหลายแห่ง โดยเฉพาะในช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศมีปัญหา ได้ทรงโปรดฯ ให้ใช้พื้นที่ส่วนพระองค์ ทำโครงการตัวอย่างรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนได้เข้าไปศึกษาเป็นตัวอย่าง โดยได้ทำที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒ โครงการ จังหวัดปราจีนบุรี ๑ โครงการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑ โครงการ

พาเที่ยววัดญาณฯ

หนึ่งในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในอดีตนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางสู่จังหวัดชายทะเลทางฝั่งตะวันออกได้เพียงเส้นทางเดียว คือ นั่งรถไปตามถนนสุขุมวิท (ทางหลวงหมายเลข ๓) ลัดเลาะเลียบชายฝั่งทะเลไปจนถึงสิ้นสุดที่จังหวัดตราด แต่ปัจจุบันมีเส้นทางที่สามารถเดินทางมากขึ้น ทั้งเส้นทางสายบางนา-ตราด (ทางหลวงหมายเลข ๓๔) ที่สามารถเลือกทางเลียยสู่มืองพัทยา ระยอง และจันทบุรีได้ และล่าสุดมีเส้นทางหลวงพิเศษ “มอเตอร์เวย์” สายกรุงเทพ-ชลบุรี-พัทยา สามารถเดินทางได้โดยสะดวกสบายถึงที่หมายรวดเร็วขึ้นและใช้เวลาในการเดินทางไม่มากนัก

หนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวเชิงพัฒนาที่จะแนะนำในวันนี้ ขอนำไปเที่ยวชมโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณรอบวัดญาณสังวรารามอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไม่ไปแล้วจะเสียดาย สภาพแวดล้อมบริเวณรอบๆ โครงการฯ สวยงามร่มรื่นด้วยไม้ใหญ่น้อยนานาชนิด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีทัศนียภาพที่น่าสนใจยิ่งพร้อมทั้งกิจกรรมด้านการพัฒนาที่หลากหลายในลักษณะของการบูรณาการร่วมกัน เพื่อประโยชน์สุขในการประกอบอาชีพของราษฎรสนับสนุนกิจการของบ้าน วัด ราชการ และมีกรฟื้นฟูสภาพป่าไม้และอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าในบริเวณโครงการฯ ดังกล่าวด้วย

วันนั้นอากาศค่อนข้างเป็นใจไม่ร้อนนัก ท้องฟ้าค่อนข้างครึ้มและมีฝนตกลงมาบ้างประปราย ไอของละอองฝนทำให้อากาศบริเวณพื้นที่โครงการฯ เย็นสบาย ต้นไม้และพืชพรรณต่างๆ ที่พบเห็นสดชื่นเขียวชอุ่ม จุดแรกที่คณะกองบรรณาธิการเดินทางไปถึง คือ “ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรมวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ศพก.)” และได้เข้ารับฟังบรรยายสรุปในลักษณะการหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างคณะกองบรรณาธิการและผู้แทนจากส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาพื้นที่รอบวัดญาณสังวรารามฯ จากสภาพเดิมพื้นที่ส่วนใหญ่ กว่า ๑๕,๐๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมถูกทำลายไปจนหมดสิ้น โดยสภาพหน้าดินถูกทำลายจากการปลูกพืชไร่ ทั้งมันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด ฯลฯ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงมีพระราชดำริให้ส่วนราชการต่างๆ ร่วมมือกันพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อพลิกฟื้นสภาพพื้นที่ให้กลับมามีอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง โดยเริ่มดำเนินการทั้งในด้านการปรับปรุง พื้นฟูและอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่าบริเวณตอนบนของพื้นที่ การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนพื้นที่ในการประกอบอาชีพของราษฎร การปรับปรุงบำรุงดินที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง และให้มีการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ โดยมีการค้นคว้า วิจัย หาองค์ความรู้ เพื่อให้การศึกษาอบรมและการศึกษาดูงานของกลุ่มเยาวชน กลุ่มเกษตรกร ตลอดจนประชาชนผู้สนใจทั่วไป พร้อมทั้งให้มีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพัฒนา

ทั้งด้านการอนุรักษ์ ด้านการเกษตร และด้านวัฒนธรรม ซึ่งกองบรรณาธิการจะพาเที่ยวชมแหล่งต่างๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้

วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร : ศูนย์รวมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

เป็นวัดที่สร้างขึ้นเมื่อปี ๒๕๑๙ เพื่อถวายสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก องค์ปัจจุบัน โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์ มีเนื้อที่กว้างขวางถึง ๓๖๖ ไร่ อยู่ทางถนนสุขุมวิท บริเวณกิโลเมตรที่ ๑๖๐ และเลี้ยวซ้ายไปอีกประมาณ ๕ กิโลเมตร ก็จะถึงบริเวณทางเข้าวัด ทางขวาจะเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ มีศาลานานาชาติ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมประจำชาติของประเทศต่างๆ ตั้งอยู่เรียงรายสวยงามยิ่ง สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ภายในวัดทั้งหมดจะเป็นศิลปกรรมแบบไทยประยุกต์ทั้งสิ้น ได้แก่ พระอุโบสถดัดแปลงมาจากวัดบวรนิเวศ พระมณฑป ภปร.-สก. ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง นอกจากนี้ยังมีพระเจดีย์ใหญ่ เรียกว่า “เจดีย์มหาจักรีศรีพิพัฒนา” เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระธาตุของพระอรหันตสาวกต่างๆ นอกจากนี้ยังมีอุทยานพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระบรมราชชนกและสมเด็จพระบรมราชชนนี ประดิษฐานอยู่บริเวณด้านหน้า ซึ่งมีสภาพภูมิทัศน์ที่ตกแต่งสวยงาม ต้นไม้ร่มรื่นชวนให้น่ามาเที่ยวชมอย่างมีรูปลักษณ์

ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรม : องค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้ปรับปรุงพันธุ์พืชตระกูลแตง ซึ่งศูนย์ฯ ได้ดำเนินการปรับปรุงพันธุ์ โดยนำแตงไทยและแคนตาลูปมาผสมและคัดเลือก จนได้แตงไทย-แคนตาลูปพันธุ์ใหม่ที่มีต้นแข็งแรง และผลผลิตมีคุณภาพดี

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทาน “ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรมัตถุณยานสังวรารามรวมมหาวิหารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” โดยยึดหลักการดำเนินงานแบบบริการรวมจุดเดียว (One Stop Services) ทั้ง ๓ ส่วน ดังนี้

๑. เป็นองค์ความรู้ด้านการเกษตรธรรมชาติ โดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำชีวภาพ การใช้สมุนไพร เพื่อป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช เป็นต้น
๒. สาธิตการปลูกพืชผัก โดยวิธีเกษตรธรรมชาติ เพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาดูงานของเกษตรกร และประชาชนทั่วไปที่สนใจ พร้อมทั้งจัดให้มีการสาธิตให้ปฏิบัติจริงในแปลงผัก
๓. ฝึกอบรมและเผยแพร่ความรู้ด้านเกษตรธรรมชาติให้แก่เยาวชน เกษตรกร และประชาชนผู้สนใจทั่วไป ซึ่งปัจจุบันมีผู้มาศึกษาดูงานในศูนย์ เฉลี่ยเดือนละกว่า ๑,๐๐๐ คน มีหลักสูตร ๒-๓ วัน สำหรับการฝึกอบรม จะมีอาคารที่พักรองรับ สำหรับกิจกรรมดังกล่าวด้วย

แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ไม้ดอก : คอสโมส เป็นไม้ดอกนำเมล็ดมาจากประเทศญี่ปุ่น แลนำมาพัฒนาพันธุ์ให้เหมาะสมกับภูมิอากาศของไทย

แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ผัก ซึ่งผลิตได้หลายชนิด เช่น ฝักทอง ถั่วพู ถั่วพึยวสีแดง กระเจียวเขียว เป็นต้น

แปลงสาธิตเกษตรธรรมชาติที่มีการปลูกพืชผักหมุนเวียนกันตลอดปี

ผลผลิตในแปลงสาธิตเกษตรธรรมชาติที่ ศวก.

การดำเนินงานทั้งสามส่วนข้างต้น ถือได้ว่าเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยึดหลักการตามแนวพระราชดำริที่ว่า “พออยู่ พอกิน” หรือ “เศรษฐกิจพอเพียง” นั่นเอง

วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๘

ป่าสิริเจริญวรรษ : การฟื้นฟูป่า สนองพระราชดำริ

ในพื้นที่โครงการบริเวณป่าเขาชี
โอน เขาไร่-เขาเปล้า ห่างจากวัดญาณ
สังวรารามฯ ประมาณ ๓.๕ กิโลเมตร ใน
เนื้อที่กว่า ๑,๐๐๐ ไร่ มีการปลูกป่าเกิด
พระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม
ราชินีนาถ โดยปลูกป่าให้เหมาะสมกับ
สภาพพื้นที่ ประกอบด้วย

- ไม้โตเร็วสำหรับใช้สอย ได้แก่
กระถินยักษ์ กระถินณรงค์ กระถินเทพา
 ฯลฯ
- ไม้ผลสำหรับอาศัยผลสุกเป็น
อาหาร ได้แก่ มะขามป้อม มะขามเทศ
หว้า ตะขบ ฯลฯ
- ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่
สัก พะยูง ประดู่ ฯลฯ

นอกจากนี้ยังได้สร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam) ขึ้นตามร่องน้ำต่างๆ มีผลทำให้สภาพป่าไม้ในบริเวณนี้เจริญเติบโตใกล้เคียงกับธรรมชาติและยังได้จัดให้มีการทำทางเดินศึกษาธรรมชาติ เพื่อให้เด็กนักเรียน เยาวชน และประชาชนผู้สนใจจะมาเยี่ยมชม ได้เรียนรู้ระบบนิเวศของป่าไม้ โดยทางเดินดังกล่าวมีความยาวประมาณ ๑,๕๐๐ เมตร ใช้เวลาเดินประมาณ ๔๕ นาที แบ่งได้เป็น ๓ โซน ประกอบด้วย

โซนที่ ๑

สวนศึกษาธรรมชาติ เป็นศูนย์รวมของพืชตระกูลปาล์ม ตระกูลเฟิร์น ตระกูลขิงข่าและพืชสมุนไพรจากป่า

โซนที่ ๒

สวนรวมพันธุ์ไม้หอมไทย ประกอบด้วยพรรณไม้ดอกหอมมีสีสวยงามนับเป็นเสน่ห์ดึงดูดผู้มาเที่ยวชมให้หลงใหล อาทิ นางแย้ม พุดจีบ ปีบทอง ราชวดี พิกุล บุษหงาส่าหรี และกระดังงาไทย เป็นต้น

โซนที่ ๓

เส้นทางศึกษาธรรมชาติบนไหล่เขา เพื่อต้องการให้เรียนรู้ระบบนิเวศวิทยาของป่าไม้ที่มีความซับซ้อนหลากหลาย ทั้งด้านพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ภูมินิเวศ และความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

วิหารเซียน : จุดดึงดูดสวรรค์

ทางเข้าอยู่ก่อนถึงวัดญาณสังวรารามฯ เล็กน้อย โดยมีทางแยกขวามือตรงสันเขื่อนอ่างเก็บน้ำไปอีกประมาณ ๘๐๐ เมตร จะพบแหล่งรวมสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมชั้นสูงของจีน การจัดวางตำแหน่งของสิ่งปลูกสร้างมีทิศทางถูกต้องตามหลักวิชาภูมิลักษณะ (ฮวงจุ้ย) ก่อสร้างเมื่อปี ๒๕๓๐ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ พร้อมทั้งยังแสดงออกถึงความจงรักภักดีของพสกนิกรชาวไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในแผ่นดินไทยที่มีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังเป็นการสืบสานสัมพันธ์ไทย-จีนให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

วิหารเซียน หรือที่เรียกเป็นทางการว่า “อเนกกุศลศาลา” มีชื่อเป็นภาษาจีนกลางว่า “ต๋าน ฝู เอี้ยฮน” ซึ่งมีความหมายว่า “สถานที่ที่มีบรรยากาศจุดดึงดูดสวรรค์” ภายในเป็นพิพิธภัณฑ์จัดแสดงศิลปกรรมชั้นสูงทั้งโบราณวัตถุและงานศิลปกรรมร่วมสมัยอันมีค่าของจีนเป็นจำนวนมาก เริ่มตั้งแต่เมื่อผ่านเข้าประตูใหญ่ผู้เข้ามาเที่ยวชมจะได้สักการะ “รูปหล่อแปดเซียนข้ามทะเล” นับได้ว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นสิริมงคลของชาวจีน ด้านหน้าของอาคารทางเข้ามี “สิงโตปักกิ่งคู่แกะสลักด้วยหินแกรนิตสีชมพู” ที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีน้ำหนักรวมถึง ๖,๘๐๐ กิโลกรัมต่อจากนั้นภายในจะเป็นรูปหล่อโบราณเจ้าแม่กวนอิมองค์ใหญ่ รูปปั้นหุ่นดินเผาของทหารม้าและพลธนู และรถม้าสำริดจากสุสานจีนซีฮองเต้ ชุดพระแท่นบัลลังก์ทองของจักรพรรดิ ภาพเขียนเก่าแก่ พร้อมทั้งรูปหล่อเทพเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากตำนานจีนจำนวนมาก รวมถึง ๕๖๑ รายการ ที่มีความงดงามเป็นเลิศ เป็นที่เคารพสักการะของผู้เข้ามาเยี่ยมชม ที่งานรู้สึกทั้งมากที่สุดและมีสมบัติและของโบราณอันล้ำค่ามากมายมารวมกันอยู่ ณ วิหารแห่งนี้ วัตถุโบราณบางชิ้นเป็นหนึ่งในไม่กี่ชิ้นที่ยังเหลืออยู่

ในโลก ถือได้ว่าเป็นแหล่งเดียวที่หาดูสิ่งของเหล่านี้ได้นอกประเทศจีน วิหารเซียนจะเปิดให้เข้าชมทุกวัน อัตราค่าเข้าชมคนละ ๕๐ บาท นักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการทหาร ตำรวจในเครื่องแบบเข้าชมฟรี

พระพุทธรูปแกะสลักเขาชีจรรย์ : เอกลักษณ์หนึ่งเดียวในโลก

ตั้งอยู่เส้นทางเดียวกับทางไปวิหารเซียน โดยเลยเข้าไปอีกประมาณ ๑ กิโลเมตร จะพบพระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปะสุโขทัย ผสมล้านนา แกะสลักด้วยแสงเลเซอร์บนหน้าผาของเขาศีจรรย์เสร็จแล้วลงรักปิดทององค์พระ ขนาดหน้าพระเพล ๑๐๙ เมตร มีฐานบัวคว่ำบัวหงายสูง ๕ เมตร ความสูงจากฐานถึงยอดพระเกตุมาลา ๑๕๐ เมตร มีชื่อว่า “พระพุทธรูปมหาวิชิตอุตตโมภาสศาสดา” สร้างเมื่อปี ๒๕๓๘ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลเนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี โดยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ ไปในพิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ เขาศีจรรย์ วัดญาณสังวรารามฯ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๓๘ แล้วเสร็จเมื่อปี ๒๕๔๑ และสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้เสด็จทรงประกอบพิธีบรรจุพระรัตนบรมสารีริกธาตุ ภายในพระอุระขององค์พระและพิธีเบิกพระเนตร เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ บริเวณโดยรอบมีการตกแต่งภูมิทัศน์เป็นสวนบัวขนาดใหญ่ สวนหิน ศาลาอเนกประสงค์ ศาลาชมวิว และจัดสวนผักผ่อนหย่อนใจ ในแบบสวนป่าเลียนแบบธรรมชาติ ประกอบด้วยต้นไม้ในพุทธประวัติ ๑๘ ชนิดและไม้มงคล ๙ ชนิด เพื่อให้เกิดความร่มรื่นเป็นธรรมชาติ ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก

พวกเราคณะบรรณารักษ์ ได้กราบไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ตามความเชื่อทางวัฒนธรรมที่ยึดถือปฏิบัติกันต่อมา ถือเป็นสิริมงคลช่วยเสริมบารมีดับเคราะห์พินาศและนำพาความเจริญเป็นมงคลมาสู่ชีวิต หากกลับไม่ลืมที่จะแวะไปรับประทานอาหารทะเลสดๆ บริเวณบางเสร่ หรือบ้านอำเภอยู่ใกล้กับบริเวณโครงการฯ เลือกร้านอาหารร้านใดร้านหนึ่งที่มีบรรยากาศดี ๆ ลมพัดเย็นสบาย มองเห็นท้องทะเลสีครามแสนสดใส พร้อมกับสั่งอาหารทะเลจานโปรดรสชาติอร่อย จนอึ้งท้องโดยทั่วกัน ซึ่งถือว่าเสร็จสิ้นการนำพาเที่ยวชมหนึ่งในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้

เส้นทางเดินของน้ำ...

โครงการเครือข่ายอ่างเก็บน้ำ...สู่รวงชน

ในสภาวะปัจจุบัน ปัญหาเรื่องทรัพยากรน้ำนับว่าเป็นปัญหาสำคัญในระดับชาติ โดยเฉพาะปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของประชาชน การขยายตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรม ทำให้มีความต้องการใช้น้ำเพิ่มมากขึ้น และผลพวงที่มาจากความแปรปรวนของธรรมชาติที่บางปีฝนตก บางปีฝนไม่ตกตามฤดูกาล อันสืบเนื่องมาจากทรัพยากรธรรมชาติด้านป่าไม้ที่ไม่ได้ถูกทำลายมากขึ้น ทำให้ระบบนิเวศแปรปรวนไป ซึ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงต้องมีการบริหารจัดการน้ำที่บางครั้งอาจจะมีมากเกินไป บางครั้งอาจจะมีน้อยเกินไปให้เกิดความสมดุล เพื่อให้สามารถหล่อเลี้ยงชีวิตของประชาชนได้อย่างพอเพียงและทั่วถึง

การแก้ไขปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำมีด้วยกันอยู่หลายวิธี และวิธีหนึ่งที่น่าจะได้ผลดี ก็คือการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ อ่างเก็บน้ำที่ได้ก่อสร้างขึ้นมีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งที่เหมือนกันทุกแห่งคือ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในด้านอุปโภค-บริโภคและทำการเกษตร ซึ่งอ่างเก็บน้ำที่สร้างขึ้นตามพื้นที่ต่างๆ ที่มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยจะมีขนาดไม่เท่ากัน มีเล็กบ้างใหญ่บ้างขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศและศักยภาพของปริมาณน้ำต้นทุนที่จะไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำในช่วงระยะเวลาที่คิดคำนวณในการก่อสร้างอ่างฯ ในขณะนั้น แต่เนื่องจากในสภาพที่ระบบธรรมชาติได้แปรปรวนไป ทำให้ปริมาณน้ำที่ไหลลงอ่างเก็บน้ำเกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จึงทำให้อ่างเก็บน้ำบางแห่งมีปริมาณน้ำต้นทุนเพิ่มขึ้น แต่ปริมาตรการกักเก็บของอ่างฯ สามารถเก็บกักได้น้อยและต้องปล่อยน้ำส่วนที่เกินทิ้งลงสู่ทะเลไปโดยเปล่าประโยชน์ ขณะที่บางแห่งมีน้ำต้นทุนลดลงมีผลให้ไม่มีน้ำกักเก็บ จึงส่งผลกระทบต่อราษฎรในการนำน้ำไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลของปริมาณน้ำ จึงต้องมีการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้น้ำที่จะนำมาใช้นั้นเกิดประโยชน์สูงสุด

ทรงสอบถามเรื่องการใช้น้ำในการทำเกษตรกรรมกับเกษตรกร บริเวณบ่อพักน้ำเขื่อนลพบุรี เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑

เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรระบบกักเก็บน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยตะเปา เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๓

พระราชดำริสู่ปวงชน

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการน้ำที่ดี ซึ่งพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์นับเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีอ่างเก็บน้ำอยู่หลายแห่งด้วยกัน แต่ราษฎรส่วนใหญ่ต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับการทำเกษตรกรรมและการอุปโภค-บริโภค พิษผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย คุณภาพชีวิตของประชาชนด้อยลง เนื่องจากอ่างเก็บน้ำบางแห่งไม่มีน้ำสำหรับกักเก็บไว้ใช้ในฤดูแล้ง ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการจัดหาน้ำเพื่อช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๒ ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการจัดหาน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกในเขตอำเภอหัวหิน ซึ่งในปัจจุบันราษฎรต้องประสบกับปัญหาความแห้งแล้งและขาดแคลนน้ำอยู่โดยทั่วไป อ่างเก็บน้ำจำนวนมากที่สร้างไว้มีขนาดเล็ก สำหรับอ่างเก็บน้ำที่มีขนาดความจุพอสมควรก็มีเพียงอ่างเก็บน้ำห้วยตะเปาและอ่างเก็บน้ำบ้านทุ่งขามเท่านั้น **จึงเห็นสมควรให้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดความจุมาก ๆ ตามท้องที่ต่าง ๆ ที่เหมาะสม อาทิ ในเขตตำบลหนองพลับ ซึ่งมีโครงการพัฒนาที่ดินหนองพลับอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ขาดแคลนน้ำมากในเวลาฝนแล้ง**

สภาพอ่างเก็บน้ำบ้านทุ่งขาม

สภาพอ่างเก็บน้ำห้วยตะเปา

| ภาพบึงพลาญชัย

| ภาพอ่างเก็บน้ำห้วยทราย

จากนั้นเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงปลูกหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ณ พื้นที่ส่งน้ำหมู่บ้านชาวไทยมุสลิมด้านท้ายอ่างเก็บน้ำห้วยทรายใต้พระราชทานพระราชดำริ ดังนี้

๑. สมควรพิจารณาความเหมาะสมในการผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยตะแบด ผ่านสันทำนบของอ่างเก็บน้ำเขากระปุก ลงอ่างเก็บน้ำห้วยทราย ซึ่งปัจจุบันมีสภาพขาดแคลนน้ำมาก เพื่อให้สามารถส่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกของอ่างเก็บน้ำห้วยทรายและบริเวณใกล้เคียงได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

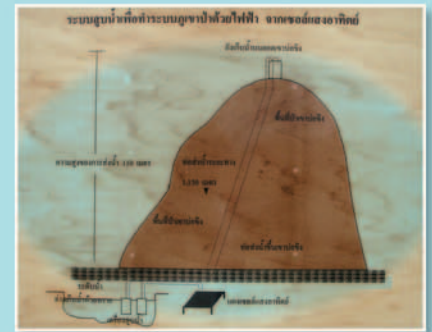
๒. ควรพิจารณาวางโครงการและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำในลำน้ำสาขาของกลุ่มน้ำห้วยตะแบด เพื่อเป็นแหล่งเก็บกักน้ำเสริมให้กับอ่างเก็บน้ำห้วยตะแบด

๓. ควรเร่งพิจารณาวางโครงการและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยไม้ตาย ส่วนพื้นที่ตอนบนของอ่างฯ ควรพิจารณาก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กกระจายในบริเวณต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๕ ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้พระราชทานพระราชดำริ ให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการและก่อสร้างระบบผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำหรือแหล่งน้ำที่มีศักยภาพที่ดี และมีความเหมาะสมไปลงอ่างเก็บน้ำห้วยตะแบด ซึ่งมีน้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำในแต่ละปีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ทำการเกษตรและอุปโภค - บริโภคของราษฎรในบริเวณโครงการฯ

เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๓๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปยังศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี ได้พระราชทานพระราชดำริ กับนายสุเมธ ดันดิเวชกุล เลขาธิการ กปร. (ในขณะนั้น) นายรุ่งเรือง จุลชาติ อธิบดีกรมชลประทาน (ในขณะนั้น) และนายสุพจน์ จีระกุล ผู้อำนวยการสำนักงานกิจกรรมพิเศษ (ในขณะนั้น) ให้เร่งรัดก่อสร้างโครงการระบบท่อผันน้ำอ่างเก็บน้ำบ้านทุ่งขาม - อ่างเก็บน้ำห้วยตะแบด

จากแนวพระราชดำริที่กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นถึงความละเอียดลึกซึ้งและพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมุ่งเน้นการบริหารจัดการน้ำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อันเป็นผลให้ราษฎรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยจัดทำระบบท่อผันน้ำ สำหรับเป็นเส้นทางเดินของน้ำจากอ่างเก็บน้ำที่มีความจุมากไปสู่อ่างเก็บน้ำ

ที่มีความจุน้อยและขาดแคลนในลักษณะของอ่างใหญ่เติมอ่างเล็ก เพื่อจัดหาน้ำเพิ่มเติมและกระจายน้ำช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ให้ได้มีน้ำไว้ใช้ในการเกษตรและอุปโภค-บริโภค อันเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการเครือข่ายอ่างเก็บน้ำ(อ่างพวง) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การสนองพระราชดำริ

ในปี ๒๕๓๖ ได้ก่อสร้างระบบท่อผันน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยตะแบก - อ่างเก็บน้ำห้วยทราย เป็นท่อซีเมนต์ใยหิน (ท่อ Asbestos Cement) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๖๐๐ มิลลิเมตร ความยาว ๗.๒๐๐ กิโลเมตร พร้อมอาคารประกอบ โดยรับน้ำจากคลองส่งน้ำสายใหญ่ ผังขวาของอ่างเก็บน้ำห้วยตะแบก ที่ กม. ๒ + ๔๕๐ บริเวณใกล้สันทำนบป้องกันน้ำเขากระปุก สามารถผันน้ำเมื่ออ่างเก็บน้ำห้วยทรายขาดแคลนน้ำได้วินาทีละ ๑๖๐ ลิตร ประโยชน์ที่ได้จากการก่อสร้างระบบผันน้ำดังกล่าว ช่วยให้ราษฎรหมู่บ้านชาวไทยมุสลิมและ บริเวณใกล้เคียงมีน้ำใช้ทำการเกษตรในเนื้อที่ประมาณ ๑,๒๐๐ ไร่ รวมทั้งมีน้ำใช้เพื่อการอุปโภค-บริโภค ได้ตลอดปี

ในปี ๒๕๔๐ ได้ก่อสร้างระบบผันน้ำอ่างเก็บน้ำบ้านทุ่งขาม - อ่างเก็บน้ำห้วยตะแบก พร้อมอาคารประกอบ โดยวางระบบท่อผันน้ำเชื่อมต่อจากท่อส่งน้ำท้ายอ่างเก็บน้ำ บ้านทุ่งขาม เลียบตามคลองส่งน้ำและถนนบ้านทุ่งขาม - บ้านทุ่งหลวง ผ่านสนามกอล์ฟ เลดวิวลงอ่างเก็บน้ำห้วยตะแบก ความยาว ๑๘.๖๒๒ กิโลเมตร แยกเป็นท่อซีเมนต์ใยหิน AC (Asbestos Cement) ยาว ๑๒.๐๐ กิโลเมตรและท่อยางดำ HDPE (High Density Poly Ethylene) ยาว ๖.๖๒๒ กิโลเมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางท่อผันน้ำ ๕๐๐ มิลลิเมตร สามารถผันน้ำได้วินาทีละ ๒๐๐ ลิตร หรือประมาณวันละ ๑๗,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ประมาณ ๘,๘๗๐ ไร่ และสามารถช่วยให้ราษฎรหมู่บ้านต่างๆ

ประตูส่งน้ำเข้าคลองส่งน้ำห้วยตะแบก- อ่างเก็บน้ำเขากระปุก

ที่แนวท่อผันน้ำผ่านในเขตตำบลไร่ใหม่พัฒนา ตำบลห้วยทรายเหนือ และตำบลสามพระยา ประมาณ ๑๕๐ ครัวเรือน มีน้ำใช้อุปโภค - บริโภคตลอดปีและมีน้ำใช้ทำการเกษตรเนื้อที่ประมาณ ๒,๐๐๐ ไร่

เนื่องจากศักยภาพของอ่างเก็บน้ำทุ่งขาม ยังสามารถนำน้ำไปช่วยเหลือ อ่างเก็บน้ำห้วยทราย-หุบกะพง (ศูนย์หุบกะพง) ได้จึงได้ดำเนินการวางท่อยางดำ

| สภาพอ่างเก็บน้ำและอาคารระบายน้ำห้วยไทรงาม

HDPE (High Density Poly Ethylene) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๕๐๐ มิลลิเมตร ต่อจากจุดจ่ายน้ำลงอ่างเก็บน้ำห้วยตะแปด ไปยังอ่างเก็บน้ำห้วยทราย-หุบกะพง เป็นระยะทางประมาณ ๖.๐๐ กิโลเมตร ทำให้สามารถช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกของอ่างเก็บน้ำห้วยทราย-หุบกะพงได้ ๑,๒๐๐ ไร่ จำนวน ๗๖ ครัวเรือน

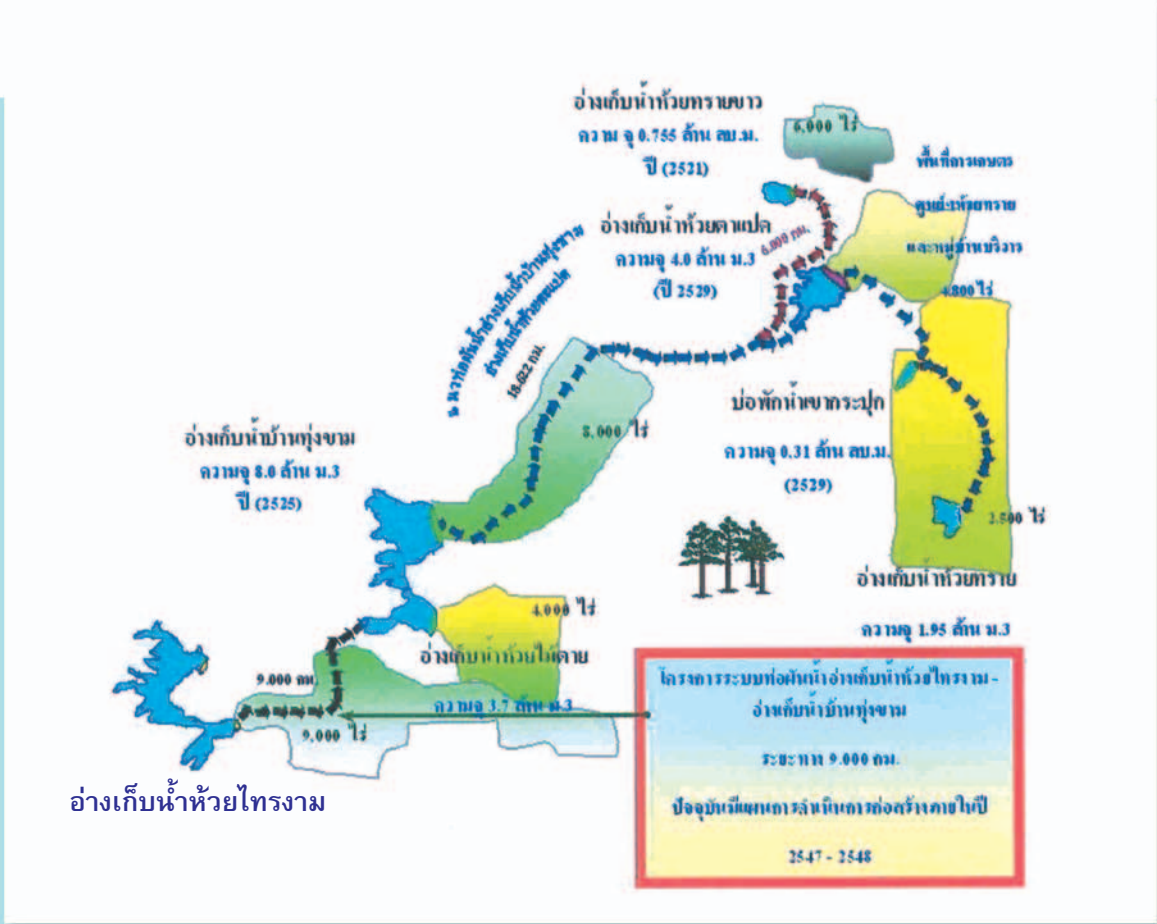
ในปี ๒๕๔๓ - ๒๕๔๖ ได้ดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยไทรงามขึ้นที่หมู่บ้านวลัย ตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อช่วยเหลือพื้นที่ประมาณ ๙,๐๐๐ ไร่ ในเขต ๗ หมู่บ้าน ๒ ตำบล คือหมู่ที่ ๑, ๒, ๓, ๔ และ ๕ ตำบลหนองพลับ และหมู่ที่ ๔, ๕ ตำบลหินเหล็กไฟ โดยก่อสร้างอ่างเก็บน้ำชลประทานขนาดกลางที่ระดับ+๑๓๖.๕๐ ม.รทก. โดยมีสันเขื่อนกว้าง ๘.๐๐ เมตร สูง ๑๘.๐๐ เมตร ยาว ๘๑๐ เมตร สามารถเก็บกักน้ำได้ ๙.๕ ล้านลูกบาศก์เมตร ที่ระดับ + ๑๓๓.๕๐๐ ม.รทก. มีพื้นที่รับน้ำฝน ๘๘.๓๐ ตารางกิโลเมตร พื้นที่กักน้ำท่วม ๑,๒๒๕ ไร่ และปริมาณน้ำไหลลงอ่างฯ ต่อปี ๑๖.๗ ล้านลูกบาศก์เมตร

สำหรับโครงการระบบท่อผันน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยไทรงาม - อ่างเก็บน้ำทุ่งขาม ขณะนี้อยู่ระหว่างการก่อสร้างโดยจะผ่านเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เขตพื้นที่โครงการพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์ ตำบลไร่ใหม่พัฒนา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และโครงการปลูกป่าชายพัฒนา-แม่ฟ้าหลวง ตำบลไร่ใหม่พัฒนา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

| คลองส่งน้ำของอ่างเก็บน้ำบ้านทุ่งขาม

การดำเนินงานโครงการท่อผันน้ำ อ่างเก็บน้ำทุ่งขาม - อ่างเก็บน้ำห้วยตะแปด - อ่างเก็บน้ำห้วยทราย (หุบกะพง) - อ่างเก็บน้ำห้วยทราย (ศูนย์) ปัจจุบันเป็นระบบที่สามารถผันน้ำส่งจากอ่างเก็บน้ำทุ่งขาม (อ่างเก็บน้ำแม่ของระบบ) ไปสู่ระบบของอ่างเก็บน้ำห้วยตะแปด ซึ่งสามารถส่งต่อห้วยตะแปดไปยังอ่างเก็บน้ำห้วยทราย (หุบกะพง) เพื่อใช้ประโยชน์

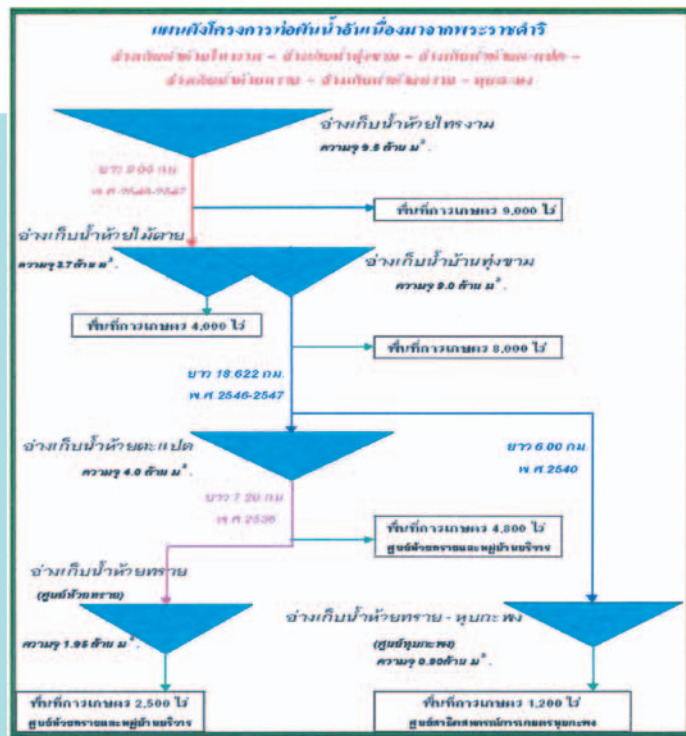
ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ นอกจากนั้นยังสามารถส่งน้ำต่อไปยัง อ่างเก็บน้ำห้วยทราย เพื่อใช้ประโยชน์ภายในพื้นที่โครงการจัดที่ดินตามพระราชประสงค์ หุบกะพง ด้วยท่อแยกด้านเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยตะแปดอีกส่วนหนึ่งด้วย ซึ่งปัจจุบัน ได้ทำการผันน้ำในระบบดังกล่าวมานับตั้งแต่ปี ๒๕๔๖

การบริหารจัดการน้ำในโครงการเครือข่ายอ่างเก็บน้ำ (อ่างพวง) อันเนื่องมาจากพระราชดำริให้มีประสิทธิภาพมีความจำเป็นจะต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านๆ ทั้งนี้จะต้องพิจารณาถึงวิธีการผันน้ำและปริมาณการผันน้ำอย่างถูกวิธีโดยจะต้องตรวจสอบระดับและปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำทุ่งขามช่วงปลายฤดูฝนของปีประมาณเดือนพฤศจิกายน ซึ่งในปีที่ฝนปกติน้ำจะเต็มอ่างฯ เป็นประจำทุกปี โดยจะเริ่มผันน้ำเมื่อมีปริมาณน้ำของอ่างเก็บน้ำทุ่งขามประมาณ ๖.๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร พร้อมทั้งจะตรวจสอบปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำบิรวารต่างๆ ทั้งระบบว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงใด ตรวจสอบแผนการใช้น้ำของแต่ละอ่างเก็บน้ำว่าปริมาณความต้องการใช้น้ำแต่ละเดือนเท่าไร เปรียบเทียบปริมาณความต้องการใช้น้ำของอ่างเก็บน้ำบิรวารในระบบว่าจำเป็นต้องผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำทุ่งขามไปช่วยเหลือเป็นปริมาณเท่าใดและเมื่อไหร่ เมื่อทราบข้อมูลปริมาณที่ต้องผันน้ำแล้ว ก็จะทำการกำหนดตารางการผันน้ำเป็นรายเดือนในแต่ละปี

จากสถิติที่ผ่านมาในปีที่ฝนตกปกติ (เฉลี่ย ๑,๐๕๔ มม.) ปริมาณน้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำทุ่งขามจะมีมากจนล้นอ่างเก็บน้ำเป็นประจำทุกปีและในปีที่ฝนปกติปริมาณ

น้ำในอ่างเก็บน้ำบิรวารมีปริมาณค่อนข้างน้อย จำเป็นต้องพึ่งพาการผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำทุ่งขามมาช่วยโดยเฉพาะในฤดูแล้ง ระบบการผันน้ำได้ใช้ระบบการพิจารณาผันน้ำในส่วนที่จะล้นอ่างเก็บน้ำทุ่งขามมากกระจายให้อ่างเก็บน้ำบิรวาร เริ่มตั้งแต่ต้นฤดูแล้งจนถึงสิ้นสุดฤดูฝน เป็นการพร่องอ่างเก็บน้ำทุ่งขามเตรียมไว้สำหรับรับน้ำฝนใหม่ ซึ่งโดยสถิติน้ำฝนของกรมอุตุนิยมวิทยา ฝนในเขตอำเภอจะดีมาทุกปี ระบบการผันน้ำที่ผ่านมาได้ช่วยให้เกษตรกรและหน่วยงานต่างๆ ภายในบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ในเขตจังหวัดเพชรบุรีได้มีน้ำใช้ในกิจกรรมต่างๆ ตลอดปี

ประโยชน์สุขสู่ประชาชน

โครงการระบบท่อผันน้ำอ่างเก็บน้ำไทรงาม-อ่างเก็บน้ำทุ่งขาม-อ่างเก็บน้ำห้วยทราย (หุบกะพง)-อ่างเก็บน้ำห้วยทราย (ศูนย์ฯ) หรือโครงการเครือข่ายอ่างเก็บน้ำ (อ่างพวง) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นการบริหารจัดการน้ำโดยการผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำที่มีศักยภาพดีกว่ามาช่วยเหลือน้ำอ่างเก็บน้ำที่มีศักยภาพน้อยกว่า และผันน้ำปริมาณส่วนเกินที่จะไหลลงอ่างเก็บน้ำทุ่งขาม ซึ่งเป็นแหล่งต้นตุนของน้ำในระบบท่อผันน้ำให้กระจายไปสู่อ่างเก็บน้ำต่างๆ เพื่อใช้ประโยชน์จากปริมาณน้ำส่วนเกินนี้ต่อไป รวมถึงเป็นการกระจายน้ำเข้าสู่ระบบทำให้สามารถช่วยเหลือน้ำพื้นที่การเกษตรและการอุปโภค - บริโภค ของเกษตรกรได้เป็นวงกว้างและทั่วถึงได้ตลอดทั้งปี อีกทั้งเป็นการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพราะปริมาณน้ำที่ผันเข้าสู่ระบบส่วนใหญ่จะผันน้ำปริมาณส่วนเกินของอ่างเก็บน้ำตัวแม่ ซึ่งจะต้องผันอ่างเก็บน้ำทิ้งลงสู่ลำห้วยออกสู่ทะเลเป็นประจำ (ในปีฝนมาก) ตลอดจนเพื่อนำน้ำมาช่วยเหลือน้ำกิจกรรมการศึกษาวิจัยของหน่วยงานต่างๆ ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ การเพาะปลูก และการอุปโภค - บริโภคของราษฎรในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ในเขตจังหวัดเพชรบุรี

อย่างไรก็ตามการผันน้ำจำเป็นต้องมีศูนย์กลางในการตรวจสอบและวัดปริมาณของน้ำในอ่างเก็บน้ำต่างๆ รวมทั้งการเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำจากอ่างเก็บน้ำ เพื่อใช้ประกอบในการพิจารณาผันน้ำให้แก่พื้นที่การเกษตรและราษฎร ดังนั้น

สำนักงาน กปร. จึงได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์ควบคุมและตรวจสอบปริมาณน้ำของโครงการเครือข่ายอ่างเก็บน้ำ (อ่างพวง) อันเนื่องมาจากพระราชดำริในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้สามารถตรวจสอบ ควบคุม และบริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

ถือได้ว่าโครงการนี้เป็นโครงการนำร่อง เพื่อเป็นแบบอย่างแก่พื้นที่อื่นๆ ในการจะนำน้ำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ปวงชน ไนยามขาดแคลนน้ำและพร้อมน้ำ ในส่วนที่มีปริมาณน้ำมากไม่ให้ไหลทิ้งโดยเปล่าประโยชน์ เพื่อให้ น้ำทุกหยดสามารถนำมาหล่อเลี้ยงชีวิตของราษฎรได้อย่างยั่งยืนสมดังพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดไป

ขอขอบคุณ คุณเลิธา บุญประกอบ นายช่างชลประทาน ในการอนุเคราะห์ข้อมูลและภาพประกอบ

ฝันร้าย...ที่หายไป

ของคนในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

ในอดีตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเคยเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นอยู่ข้างอู่ข้าวของ คนในพื้นที่ภาคใต้ ต่อมาเมื่อมีประชาชนเพิ่มขึ้น มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้ระบบนิเวศไม่สามารถฟื้นตัวได้ตามธรรมชาติ และเสื่อมโทรมลงอย่างรุนแรง โดยเฉพาะการตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำ ทำให้ปริมาณน้ำในแม่น้ำปากพนังลดน้อยลง เกิดปัญหาน้ำจืดขาดแคลนไม่เพียงพอต่อการอุปโภค-บริโภคและการเกษตร น้ำเค็มรุกกล้า เข้าสู่พื้นที่ภายในทำให้ไม่สามารถเพาะปลูกได้ รวมทั้งปัญหาอุทกภัยในยามน้ำหลาก เนื่องจากไม่มีป่าไม้ที่จะชะลอการไหลของน้ำเอาไว้ ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ราษฎรในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก ทั้งในการดำรงชีพและการประกอบอาชีพ เพื่อแก้ปัญหาให้แก่ประชาชน ในลุ่มน้ำปากพนังอย่างยั่งยืน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๕ ให้ดำเนินโครงการก่อสร้างประตูระบายน้ำที่บริเวณปากแม่น้ำ ปากพนังห่างจากอำเภอปากพนังไปทางทิศใต้ประมาณ ๓ กิโลเมตร เพื่อป้องกันน้ำทะเล มิให้ไหลเข้าแม่น้ำปากพนังและเก็บกักน้ำจืดไว้ในแม่น้ำและลำน้ำสาขาต่าง ๆ สำหรับการอุปโภค-บริโภคและการเกษตร เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร กว่า ๖๐๐,๐๐๐ คน ที่ต้องเผชิญปัญหาเป็นระยะเวลายาวนานกว่า ๓๐ ปี

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการขนาดใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๓ อำเภอ ๓ จังหวัด ประกอบด้วย พื้นที่ทั้งหมดของอำเภอชะอวด อำเภอธวัชบุรี อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร อำเภอปากพนัง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอจุฬาภรณ์ อำเภอพระพรหม กับพื้นที่บางส่วนของอำเภอลานสกา และอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงบางส่วนของอำเภอรโนด จังหวัดสงขลา และบางส่วนของ อำเภอควนขนุน และอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ดำเนินงานมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ เป็นต้นมา โดยได้รับความร่วมมือร่วมใจจากหลายหน่วยงาน รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ร่วมกันดำเนินงาน แบ่งออกเป็น ๓ ด้านหลัก ประกอบด้วย **ด้านการพัฒนาระบบชลประทาน** **ด้านการส่งเสริมอาชีพ** **ด้านการพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อม**

เนื่องจากพื้นที่ดำเนินการในโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพูนฯ เป็นพื้นที่ที่กว้างใหญ่ ปัญหาต่างๆ จึงมีอยู่มากและสลับซับซ้อน ดังนั้น การดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ จึงจะต้องมีการกำหนดแผนงานไว้อย่างเป็นระบบและดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ในขณะเดียวกันราษฎร

ก็ได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับระบบต่างๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่อย่างเหมาะสม และรู้จักบำรุงรักษาฟื้นฟูสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติให้คงความอุดมสมบูรณ์อยู่ตลอดไป

จากการดำเนินงานของโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพูนฯ ในระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา แม้ว่าผลสำเร็จจะยังไม่บรรลุครอบคลุมในทุกๆ ด้าน แต่ก็สามารถพลิกฟื้นสภาพชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ที่เคยยากลำบากให้กลับมามีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม เสมือนหนึ่งว่าได้ผ่านพ้นจากฝันร้าย จากเดิมที่เคยขาดทุนในการประกอบอาชีพ ขาดแคลนในการดำรงชีพ ก็กลับมามีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงกว่าเดิม

เพื่อให้เห็นแจ้งประจักษ์แก่ตาและใจ ถึงความเปลี่ยนแปลงและชีวิตที่ดีขึ้นของชาวลุ่มน้ำปากพูนฯ คณะกองบรรณาธิการวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้เดินทางไปสัมภาษณ์ราษฎรที่ประสบความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนอาชีพตามคำแนะนำและส่งเสริมของโครงการฯ

น้ำใจศรี บัวเพชร อายุ ๔๔ ปี เป็นราษฎรรายแรกที่เราลงไปพบและขอสัมภาษณ์ ใจศรีเป็นราษฎรบ้านบางบุชา หมู่ที่ ๓ ตำบลเกาะทวด อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เดิมเคยทำนาแต่ได้ปรับเปลี่ยนอาชีพมาทำเกษตรแบบผสมผสาน เธอเล่าให้ฟังว่า

ใจศรี บัวเพชร

| แปลงสับโอบของน้ำใจศรีที่กำลังให้พรวนดิน

| แปลงเกษตรของบ้านโหว่ศรี

“อาศัยอยู่ที่นี้ตั้งแต่เกิด เมื่อก่อนทำนาแต่ทำนาไม่ได้ผล มีค่าใช้จ่ายมาก ถ้า น้ำท่วมมากข้าวก็ตายไม่คุ้ม ทำนาข้าวก็ต้องทำอาชีพอื่นเสริม คืออาชีพก่อสร้าง เพราะฉะนั้นก็จะไม่พอกิน เมื่อก่อน ก่อนที่จะมีโครงการปากพ่อง น้ำท่วมมาก ท่วมนาน แต่เดี๋ยวนี้แทบจะไม่ท่วม ถึงจะท่วมบ้าง มีอยู่ปีมั้ง แต่ก็ท่วมไม่มาก ท่วมไม่นาน”

น้ำโหว่ศรีมีพื้นที่ทำกินอยู่ประมาณ ๑๐ ไร่ เมื่อถามว่า ทำไมจึงคิดเปลี่ยนอาชีพ น้ำโหว่ศรีตอบว่า

“เมื่อโครงการฯ เข้ามา ได้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาแนะนำก็เลยคิดว่า ทำเกษตร ผสมผสานดีกว่าทำนา ก็เลยเปลี่ยนมาทำเกษตรแบบผสมผสานตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ โครงการฯ เข้ามาอุดหนุนให้ ปรับพื้นที่ให้ ตอนแรกได้ลงส้มโอไว้ ส้มโอยังไม่โตก็ปลูก พืชผักสวนครัวไว้หลายอย่าง พริกบ้าง ผักคะน้าบ้าง มะเขือบ้าง มีแม่ค้ามารับซื้อ พออยู่ได้ ดีกว่าทำนา ทำนาครั้งเดียว ปลูกพวกนี้จะได้หลายครั้ง ในร่องสวนก็เลี้ยง ปลาหลายอย่าง กินบ้าง ขายบ้าง พออยู่ได้ไม่เดือดร้อนอะไร ตอนนี้อยู่สบายแล้ว ขาย ส้มได้ มีพ่อค้ามารับซื้อถึงที่ ชีวิตดีขึ้นกว่าเดิมมาก”

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการปลูกส้มโอขายจะมีรายได้ดี แต่ก็เชื่อว่าจาดำรงชีพได้อย่างราบรื่น เพราะการปลูกส้มโอก็มีโรคที่จะต้องป้องกันและบำบัดรักษา นอกจากนี้ ราคาซื้อขายก็ผันผวนไปตามราคาตลาด ดังนั้น น้ำโหว่ศรีกับสามี จึงยังไม่ทิ้งอาชีพรับจ้างก่อสร้างเสียทีเดียว รวมทั้งหารายได้เสริมจากการเลี้ยงวัวไว้ขาย ทั้งนี้เพราะยังมีภาระต้องส่ง ลูก ๆ เรียนหนังสือ

เกษตรกรอีกรายที่เปลี่ยนอาชีพจากทำนามาปลูก ส้มโอขาย คือ **น้ำจืดรัตน์ ณ นคร** ราษฎรบ้านบางดุก หมู่ที่ ๑๕ ตำบลคลองน้อย อำเภอบางพลี จังหวัด นครศรีธรรมราช น้ำจืดรัตน์เป็นหนุ่มใหญ่ วัย ๔๑ ปี กระฉับ กระเฉง แข็งแรง จึงไม่แปลกที่เขาจะมีบทบาทเป็นประธานกลุ่ม กองทุนหมู่บ้านตลาดบางดุก ขณะที่คณะกรรมการ

เดินทางไปพบที่บ้าน น้ำจืดรัตน์กำลัง นั่งพูดคุยอยู่กับเพื่อนบ้านที่ไปมาหาสู่กัน เป็นปกติ เมื่อปลื้มใจมาต้อนรับ น้ำจืดรัตน์ ก็กู่ลือจูงหน้ามารับรองด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม แจ่มใส น้ำจืดรัตน์ตอบคำถามเดียวกัน กับที่คณะกรรมการถามน้ำโหว่ศรี เขาแล้วว่า

“เมื่อก่อนทำนา ถ้าไม่เกิดภัยแล้ง ก็ได้ผลดี บางปีก็เสี่ยงกับช่วงแล้ง น้ำ ไม่ค่อยมี หากประสบกับปัญหาภัยแล้ง ขาดทุนผลผลิตเสียหายหมด ก็เลยคิด เปลี่ยนมาทำการเกษตร โดยทำการปลูก ส้มโอ เพราะเห็นว่าตลาดราคาดีและ เหมาะสมกับดินทางนี้ด้วย ก็เริ่มปลูกตั้งแต่ ปี ๒๕๓๐ ต่อมาปี ๒๕๓๑ เกิดน้ำท่วมใหญ่ ดันไม้ตายหมดแต่ก็ปลูกใหม่อีก สู้มาตลอด พอมาถึงตอนนี้ก็ดีขึ้น ส้มโอโตแล้วเก็บ

จืดรัตน์ ณ นคร

| ลานจัดการสวนส้มโอของน้ำจืดรัตน์

| สวนส้มโอของภจรัตน์

ผลผลิตขายได้ รายได้ดีพอสมควร แล้วก็
เลี้ยงวัวบ้าง สภาพชีวิตดีขึ้น”

นักกิจกรรมภาคประชาสังคม
เดินชมสวนส้มโอ ซึ่งปลูกอยู่ในพื้นที่
๑๑ ไร่ ยกร่องเป็นแถวเป็นแนว มีน้ำ
หล่อเลี้ยงอยู่โดยรอบ สังเกตว่าระดับน้ำ
ต่ำกว่าที่สวนของน้ำไข้วศรี ถามได้ความว่า
ต้องรักษาระดับน้ำไม่ให้สูงเกินไป ไม่
เช่นนั้นส้มโอจะไม่หวาน นอกจากนั้นจะ
ทำให้มีโอกาสเป็นโรคราที่โคนต้นได้
ก่อนจากกัน นักกิจกรรมพูดถึงโครงการ
พัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ ว่า

“รู้สึกภูมิใจมากที่พื้นที่ของเราได้
มีพระองค์ท่านมาช่วยเหลือเกษตรกร ให้
มีสภาพอยู่ดีกินดีขึ้นกว่าเมื่อก่อน... ก่อนนี้
น้ำท่วมเยอะและบ่อยมาก หลังจากมีเขื่อน
รู้สึกว่ารระดับน้ำจะลดเร็วกว่าเมื่อก่อน”

อีกตัวอย่างหนึ่งที่ยืนยันถึงผลสำเร็จ
ของโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ
คือ กรณีของราษฎรที่ประสบความสำเร็จ
จากการปรับเปลี่ยนอาชีพจากเดิมที่เคย
เลี้ยงกุ้งแล้วประสบกับการขาดทุน จาก
พื้นที่ดินที่เคยเป็นดินเค็มจัดจากการเลี้ยงกุ้ง
เป็นเวลานานจนกระทั่งดินไม่สามารถปลูก

| สุปราณีและโสภณ สุขเกษม

อะไรได้เลย แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ
ทำให้เกษตรกรสามารถพลิกฟื้นผืนดิน
ให้สามารถทำการเพาะปลูก สามารถสร้าง
อาชีพสร้างรายได้เป็นอย่างดีเป็นกอบเป็นกำ
มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากครอบครัวของ
น้ำสุปราณีและลุงโสภณ สุขเกษม
อายุ ๕๒ ปี และ ๖๗ ปี ตามลำดับ
ทั้งคู่เป็นราษฎรบ้านบางศาลา หมู่ที่ ๖
ตำบลบางศาลา อำเภอปากพนัง จังหวัด
นครศรีธรรมราช เดิมครอบครัวนี้เลี้ยงกุ้ง
มา ๖ ปี แต่สุดท้ายประสบปัญหาขาดทุน
เนื่องจากโรคระบาด จึงเลิกเลี้ยงและคิด
เปลี่ยนอาชีพ ซึ่งก็เป็นเวลาเดียวกันกับ
ที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ
เข้ามาแนะนำส่งเสริมในปี ๒๕๔๔ แต่
เนื่องจากดินมีสภาพเค็มจัดและได้ทั้ง
ผืนดินให้กร้างมานาน หน่วยงานพัฒนา
ที่ดินได้ให้คำแนะนำความรู้และวิธีการ

| สวนของสุปราณีและภคนเป็นสถานที่สาธิตด้านการเกษตรที่ปลูกองุ่นโดยทั่วไปด้วย

ปรับปรุงบำรุงดินอย่างต่อเนื่อง ใช้ระยะเวลาประมาณ ๒ ปี จึงสามารถปลูกพืชผลได้ในปี ๒๕๔๖

“เริ่มตันใครๆ เขาก็ว่าบ้า โครงการของพระองค์ท่านผมสู้ทำ เขาว่าบ้าทั้งนั้นแหละ แถวเนี่ยะ ลำไยผมได้ดก ขนาดผมทำไม่ไหว ซ่อนึง ๒-๓ โล กอกลงดินเลยลำไยโอ้โหไหนใครว่าไม่ได้ไง”

ลุงโสภณนำสุปราณีเลือกที่จะทำสวนผลไม้ในพื้นที่ ๒๓ ไร่ ด้วยเหตุที่ลุงโสภณเป็นลูกชาวสวนมาแต่กำเนิด บ้านเดิมอยู่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เดิมโตมากับสวนผลไม้ จึงมีความรู้เรื่องทำสวนเป็นอย่างดี และได้นำพันธุ์ไม้ โดยเฉพาะชมพู่มาจากสมุทรสงครามมาปลูก

“...เริ่มปลูกชมพู่ กล้วยหอม กล้วยไข่ ปลูกแซมในร่องชมพู่จนกว่าชมพู่จะโต ชมพู่โตแล้วก็ตัดกล้วยออก”

ลุงโสภณกู้เงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์หรือ ธ.ก.ส. มาลงทุน ปี ๒๕๔๖ ปีแรกที่ได้ผลผลิต รายได้รวมๆ ได้ประมาณแสนกว่าบาท ปีถัดมาคือปี ๒๕๔๗ ขายผลผลิตได้ประมาณ ๕ แสนกว่าบาท แม้ว่าจะมีรายได้ค่อนข้างดี แต่ก็มีต้นทุนพอสมควร อย่งในปีแรก ต้องใช้ปุ๋ยมาก และเนื่องจากใช้ปุ๋ยหมักเป็นส่วนใหญ่จึงต้องใช้แรงงานมากในการทำ ปกติจะมีคนงานประจำอยู่ ๔ คน สำหรับดายหญ้า รดน้ำ ส่วนเวลาจะห่อลูกชมพู่ก็จะจ้างคนเพิ่มอีกต่างหาก

สวนของลุงโสภณนำสุปราณีไม่ใช่ยาฆ่าแมลง แม้จะมีปัญหาเรื่องโรคแมลงและเพลี้ยเหมือนสวนอื่นๆ โดยทั่วไป แต่ก็จะไม่ใช้พริกยาฆ่าแมลง แต่จะใช้พวกสะเดาผสมพวกสมุนไพรพ่นทำลายแทน นี่จึงเป็นจุดแข็งจุดขายของผลไม้สวนลุงโสภณนำสุปราณี คือเป็นสวนปลอดภัยจากสารพิษ หรือที่เรียกกันว่า เกษตรอินทรีย์ ทำให้ลูกค้าที่ห่วงและรักษาสุขภาพต่างชวนชวยมาซื้อหา ด้วยเหตุนี้ ชมพู่ของสวนแห่งนี้ไม่จำเป็นต้องขายให้พ่อค้าคนกลาง ซึ่งจะซื้อแบบกดราคา แต่จะวางจำหน่ายเฉพาะหน้าสวนและที่ตลาดในเมืองนครศรีธรรมราช เพียง ๒ แห่งเท่านั้น นำสุปราณีบอกว่า “ขายหน้าสวนวัน ๒-๓ ร้อยโลหมดเลย ถ้าออกมาเยอะเราก็จะขายที่นครอีกแห่งหนึ่ง”

สิ่งที่ลุงโสภณนำสุปราณีภูมิใจมากที่สุดก็คือ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินมายังสวนแห่งนี้ และได้เสวยชมพู่ที่ทูลเกล้าฯ ถวาย ซึ่งยิ่งช่วยให้ชื่อเสียงของสวนแห่งนี้จรจราย ส่งผลให้ลูกค้ามาซื้อหาถึงสวน

ชมพู่ในสวนของลุงโสภณนำสุปราณี นอกจากได้ชื่อว่า ปลอดภัยจากสารพิษแล้วยังได้ชื่อว่ามีหวานและกรอบอร่อย ตามเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินว่าเป็นเพราะเหตุใด ได้ความว่า เป็นเพราะดินมีความเค็มที่พอเหมาะ

นอกจากรายได้จากการขายผลผลิตแล้ว สวนแห่งนี้ยังมีรายได้จากการขายกิ่งชำ และตอนนี้ลุงโสภณก็ได้ทดลองปลูกน้อยหน่า ทับทิม ในพื้นที่ประมาณไร่เศษๆ อีกด้วย เมื่อถามถึงประโยชน์ของโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ ลุงโสภณบอกว่า

“เมื่อก่อนน้ำเค็ม น้ำเค็มเข้ามาตอนนี้ไม่มีแล้ว มีประตुरบายน้ำ จะมีน้ำจืดตลอดปี... ปลูกชมพู่นี้ก็ใช้น้ำจากแม่น้ำ เพราะว่ามีน้ำในร่องสวนฤดูฝน เราก็เก็บไว้ไม่พอใช้ ช่วงมีนา เมษา พฤษภาคมไม่มีน้ำเลยต้องดึงน้ำจากแม่น้ำปากพนังเข้ามา เดี่ยวนี้เป็นน้ำจืด เพราะมันมีประตูกั้นระบายอยู่ เมื่อก่อนไม่มีประตुरบายน้ำ ช่วงฤดูแล้ง น้ำเค็มก็จะทะลักเข้ามา เดี่ยวนี้สามารถใช้น้ำจืดตลอดทั้งปี... มีประตुरบายน้ำแล้ว ถึงได้ทำสวน อย่างเกิดวิกฤตภัยแล้งปีที่แล้วเราก็ไม่ได้เดือดร้อน เพราะว่าเราดึงน้ำจากแม่น้ำปากพนังเข้ามาใช้ในสวนมาเก็บเอามาไว้ได้”

| แปลงมะลอกที่ทำรายได้แก่สมพรเป็นอย่างดี

คณะกองบรรณาธิการอ้อยอึ้งอยู่ที่สวนของลุงโสภณน้ำสุปราณีอยู่ค่อนข้างนาน เพราะมีชมพู่หวานกรอบให้ลองลิ้มชิมรสประกอบการสนทนา นับได้ว่าเป็นการได้มา-ได้เห็นได้ชิม เป็นประสบการณ์เชิงประจักษ์อย่างแท้จริง

เกษตรกรรายต่อไปที่คณะกองบรรณาธิการเดินทางไปพบและสัมภาษณ์ คือ **น้ำสมพร พูลสวัสดิ์** อายุ ๓๗ ปี ราษฎรบ้านบางบ่อ หมู่ที่ ๘ ตำบลคลองน้อย อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช น้ำสมพร นอกจากมีร้านค้าขายสินค้าข้าวของหลากหลายชนิดแล้ว ยังประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ปลูกสวนมะพร้าว

| แปลงปลูกส้มโอและปลูกพืชมตามร่องสวนของสมพร

ปลูกต้นสน เดิมประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้ง แต่เนื่องจากประสบปัญหาขาดทุนต่อ เนื่องจากการเลี้ยงกุ้ง ทำให้น้ำสมพร แทบหมดหวังในชีวิต แต่นับว่ายังโชคดีที่ทางโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ เข้ามาแนะนำให้น้ำสมพรเข้าร่วมกับโครงการฯ ในการปรับปรุงบำรุงดินให้มีสภาพดีขึ้นและสามารถปลูกพืชผลได้ แรกทีเดียวนั้น น้ำสมพรก็ไม่สนใจจะ เข้าร่วมโครงการฯ แต่เห็นว่าเป็นโอกาส ทำให้น้ำสมพรมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับสภาพ ปัญหาในพื้นที่ของตนเอง จนมาถึงวันนี้ สมพรได้กลับมาใช้ชีวิตที่ดีขึ้น มี สภาพจิตใจที่สมบูรณ์ จากการที่ได้เปลี่ยน อาชีพมาปลูกส้มโอทดแทนการเลี้ยงกุ้ง สร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง สมพรได้เล่าให้ฟังว่า

“เมื่อก่อนเลี้ยงกุ้งขาดทุนหมดเลย ทางโครงการก็เข้ามาแนะนำให้ปรับปรุงพื้นที่ เพื่อทำอาชีพอื่นแทน ตอนนั้นก็ว่าจะ ปรับตัวได้คิดหนักมาก มาจนถึงทุกวันนี้ มีรายได้จากการปลูกส้มโอ ปลูกผักขาย พร้อมกับเลี้ยงปลาในร่องสวนและปลูกแฝก ตามขอบของร่องสวน เพื่อป้องกันการ พังทลายและยังขายกล้าแฝกด้วย นับว่า มีรายได้ดีขึ้น แต่ไม่ถึงกับมากเหมือนกุ้ง แต่ก็ไม่ทำให้เราต้องคิดมากเหมือนเมื่อก่อน ดีใจมากที่พระเจ้าอยู่หัวมาช่วยเราให้มี ชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมเยอะ”

เนื่องจากพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ มีพื้นที่กว้างใหญ่ ราษฎรจึงสามารถ เลือกประกอบอาชีพที่หลากหลายได้ และ ในจำนวนผู้ที่เปลี่ยนอาชีพจากการเลี้ยงกุ้ง เป็นอาชีพอื่นนั้น มีอาชีพเลี้ยงปลาเป็น ทางเลือกที่น่าสนใจอีกอาชีพหนึ่ง คณะ

ทวิ ศรีสิน

| บ่อปลาหนองไทยที่ทวิดูแลและทำรายได้ให้กับครอบครัว

กองบรรณาธิการได้มีโอกาสไปพบกับ **ทวิ ศรีสิน** อายุ ๓๐ ปี ราษฎรบ้านคลองลัด หมู่ที่ ๕ ตำบลคลองกระเบื้อง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทวิเป็นชาวปากพนัง แต่กำเนิดและได้ไปศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ จนจบระดับปริญญา เมื่อเรียนจบแล้ว ด้วยความสำนึกรักท้องถิ่น ทวิได้กลับมาใช้ชีวิตที่บ้านเกิด โดยยึดอาชีพเลี้ยงปลาหมอไทย ตามรอยผู้เป็นบิดา แต่เนื่องจากไม่ได้เล่าเรียนมาทางด้านประมงโดยตรงจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แต่ก็ได้ชวนขวหายหาความรู้ทางด้านวิชาการจากหนังสือต่างๆ และจากหน่วยงานราชการของโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ โดยเฉพาะหน่วยงาน ประมงที่เข้ามาแนะนำ ทำให้ทวิมีความมุ่งมั่นที่จะประกอบอาชีพด้านนี้ต่อไป นอกจากนี้ ทวิยังได้รวบรวมราษฎรในพื้นที่ให้ร่วมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงปลาหมอไทยแทนการ เลี้ยงกุ้ง ทำให้ราษฎรมีอาชีพที่มั่นคงมีรายได้ เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงปลาที่ถูกหลักการตาม แนววิชาการมากขึ้น ลดปัญหาปลาตาย ปลา ไม่ได้ขนาดและปัญหาสำคัญคือ ตลาดที่จะนำ ปลาไปขาย ในปัจจุบันกลุ่มผู้เลี้ยงปลาหมอไทย มีสมาชิกทั้งหมด ๔๔ ราย จากจุดเริ่มต้นเพียง ๑๔ ราย

อีกอาชีพหนึ่งที่เป็นทางเลือกสำหรับ เกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ นั่นก็คือ การ เลี้ยงสัตว์ **ประสิทธิ์ เกลี้ยงคำ** อายุ ๔๙ ปี ราษฎรบ้านศรีรักษา หมู่ที่ ๗ ตำบลทองลำเจียก อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เคยมีอาชีพทำนามาโดยตลอด แต่ในปัจจุบัน

| แปลงเลี้ยงปลาหนองไทยของทวิ

ทำนาข้าวไว้เพียงเพื่อเอาไว้กินภายใน ครัวเรือน เหลือจึงจะขายบ้างเล็กน้อย เท่านั้น ประสิทธิ์ได้หันมาเลี้ยงวัวและ แพะเป็นอาชีพหลัก เริ่มต้นเลี้ยงวัวเพียง ๔ ตัว เป็นแม่พันธุ์ ๓ ตัว พ่อพันธุ์ ๑ ตัว เท่านั้น แต่เดี๋ยวนี้มีวัวถึง ๑๘ ตัว พร้อมกับเลี้ยงแพะควบคู่กันไปด้วย มี แปลงปลูกหญ้าสำหรับเป็นอาหารวัวและ แพะโดยเฉพาะ โดยขอพันธุ์หญ้าจาก ทางโครงการฯ ปีๆ หนึ่งมีรายได้ประมาณ แสนกว่าบาทจากการขายวัวและแพะ หักค่าใช้จ่ายแล้วพออยู่ได้โดยไม่เดือด ร้อนมากนัก ประสิทธิ์ยังเล่าให้ฟังว่า

“ตั้งแต่มีโครงการฯ เข้ามา ดีขึ้น เรื่อยๆ ถ้าพวกผมไม่มีประตุน้ำปากพนัง จะเดือดร้อนมาก เพราะน้ำมันเค็ม ถ้าไม่มี ประตุน้ำปากพนังก็ต้องซื้อน้ำ สมัยก่อน จะต้องหวนน้ำกัน ลำบากมาก ถ้าไม่มี ประตุน้ำปากพนัง ข้าวนี้ก็ไม่ได้ทำ เพราะ เป็นน้ำเค็มหมด นึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ ที่เรามีน้ำ ถ้าไม่มีประตุน้ำปากพนัง เรา ต้องเหนื่อยกว่านี้หลายเท่า ถือว่าเรา

ประสิทธิ์ เกสียงคำ

| ประสิทธิ์กับการเลี้ยงวัวและแพะ

สมบูรณ์ขึ้น เราจะได้ดีขึ้นเรื่อยๆ การทำนาข้าวก็ดี เลี้ยงสัตว์ก็ดี ปลูกพืชก็ดี... ช่วย
หลายๆ อย่างครับ มันดีขึ้นมาก คนก็เริ่มสมบูรณ์ขึ้น ทำนาาก็ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นมาก
จากนั้นก็ดีขึ้นเรื่อยๆ มีงานทำที่บ้านตนเอง ปลูกพริกก็ขายดี เลี้ยงสัตว์ก็ดี ทำประมง
ก็ได้ เราจะได้น้ำจืดตลอดไปครับ”

นี่เป็นอีกเสียงหนึ่งของเกษตรกรในพื้นที่ปากพนัง ที่ได้มีชีวิตที่แตกต่างไปจาก
ในอดีต ถึงแม้จะไม่มากนัก แต่ก็ทำให้พวกเขาเหล่านั้น ได้อยู่ดีมีสุขเพิ่มขึ้นตาม
อัตราภาพ

จากหลากหลายเสียงสะท้อนของเกษตรกรที่คณะกรรมการไปสัมภาษณ์
และนำมาเป็นตัวอย่างข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ
สามารถพัฒนาอาชีพให้กับเกษตรกรได้อย่างมากมายหลายอาชีพ ทำให้เกษตรกร
ในพื้นที่สามารถปรับสภาพชีวิตของตนเองจากเดิมที่แม้จะมีรายได้มากแต่ก็ไม่ยั่งยืน
ให้สามารถดำรงชีวิตด้วยความสุขอย่างพอมีพอกินสมกับอัตราภาพ ไม่เดือดร้อนกับ
สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ถึงแม้ว่าเกษตรกรบางรายอาจจะไม่รู้สึกริษยา
กับการแนะนำส่งเสริมจากโครงการฯ นี้บ้างก็ตาม แต่ด้วยผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่
ส่วนรวมเป็นส่วนใหญ่แล้ว ดังนั้นการเสียสละเพื่อประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม เพื่อการอยู่
ร่วมกันได้อย่างสันติสุข และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เป็นไปดัง
พระราชปณิธานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีพระราชประสงค์จะบำบัดทุกข์
บำรุงสุขให้แก่พสกนิกรได้อย่างยั่งยืนสืบไป

ขอจบด้วยถ้อยคำของลุงโสภณที่ถ่ายทอดออกมาจากกันบึ้งของจิตใจว่า “ดีใจ
ที่ได้มีวันนี้ ช่วยพระองค์ท่านให้สำเร็จให้เจริญ พร้อมทั้งจะถวายชีวิตเลย” 🌿

การใช้หญ้าแฝก ในระบบการปลูกแบบผสมผสาน

ธวัชชัย ณ นคร จินดารัตน์ ชื่นรุ่ง มงคล พาณิชกุล*

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงตระหนักถึงสภาพปัญหาความเสื่อมโทรมของดินอันเป็นผลมาจากการที่ผิวดินถูกกัดเซาะชะล้างไหลบ่าไปกับน้ำฝนที่ตกลงมา หน้ดินซึ่งมีอินทรีย์วัตถุและความอุดมสมบูรณ์สูงถูกพัดพาออกไปจากพื้นที่ ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และบางครั้งยังเกิดปัญหาการพังทลายของดินในรูปแบบต่างๆ ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อพื้นที่ทำการเกษตรและต่อทรัพยากรดินและน้ำเป็นอันมาก จึงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานพระราชดำริให้ทดลองใช้หญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เกษตรกรรม เนื่องจากเป็นวิธีการที่ใช้เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ เกษตรกรสามารถดำเนินการได้เอง ทั้งยังไม่ต้องดูแลรักษาหลังการปลูกมากนัก และประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าวิธีอื่นๆ ด้วย

* กรมวิชาการเกษตร

การใช้หญ้าแฝกในระบบการปลูกพืชแบบผสมผสานที่มีขนุนเป็นพืชหลัก กล้อยน้ำว่าเป็นพืชพืชเลี้ยง และสับปะรดเป็นพืชแซม

การใช้หญ้าแฝกในระบบการปลูกพืชแบบผสมผสานได้ดำเนินการภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ จากงบประมาณสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ใน ๒ ปีแรก (๒๕๓๖ และ ๒๕๓๗) และหลังจากนั้นได้ดำเนินงานต่อดำเนินงานต่อดำเนินงานของกรมวิชาการเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ศึกษาวิธีการปลูกและดูแลรักษาหญ้าแฝกในระบบการปลูกพืชแบบผสมผสานที่มีไม้ผลยืนต้นและไม่ไม้เศรษฐกิจยืนต้นเป็นพืชหลัก
- ศึกษาการตัดหญ้าแฝกคลุมดินและผลกระทบต่อคุณสมบัติต่างๆ ของดิน เช่น ความชื้น อินทรีย์วัตถุ และการหมุนเวียนของธาตุอาหารพืชจากดินล่างขึ้นมาสู่ดินบน เป็นต้น
- ศึกษามวลชีวภาพของหญ้าแฝกสายพันธุ์ต่างๆ ที่ตัดคลุมดินเมื่อปลูกในรูปแบบต่างๆ กัน
- เปรียบเทียบการชะล้างพังทลายของหน้าดินเมื่อมีและไม่มีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยการใช้หญ้าแฝก
- ขยายผลในพื้นที่ใกล้เคียงและเป็นรูปแบบให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง
- เป็นการสร้างสวนป่าในรูปป่ากินได้และป่าเศรษฐกิจ

ระบบขนุนเปรี้ยวเป็นพืชหลัก มะลกอ และแก้วมะเป็นพืชแซม

ระบบขนุนกมบนเป็นพืชหลักแก้วเหลืองและแก้วพราเป็นพืชแซม

ขอบเขตและวิธีการดำเนินการ

ได้ทำการเลือกพื้นที่ดำเนินการใน ๒ ลักษณะ ประกอบด้วยพื้นที่ดินแลว ขาดความอุดมสมบูรณ์ และแห้งแล้ง คือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี และพื้นที่สูงลาดชันของเกษตรกรบ้านรักแผ่นดิน อำเภอกิ่ง จังหวัดเชียงราย โดยทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้านต่างๆ ในระยะ ๓ ปีแรก (๒๕๓๖ - ๒๕๓๘) เช่น การเปลี่ยนแปลงความชื้นของดิน มวลชีวภาพของหญ้าแฝกพันธุ์ต่างๆ ที่ตัดคลุมดิน การหมุนเวียนของธาตุอาหารพืช และการชะล้างพังทลายของหน้าดินเปรียบเทียบระหว่างมีและไม่มีแถวหญ้าแฝก เป็นต้น หลังจากนั้นเป็นการดูแล รักษา เก็บรวบรวมข้อมูลจากแปลงเดิมและการขยายผลของโครงการดังนี้

การใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่สูงลาดชันที่มีสายใยเป็นหลัก และถั่วพรางเป็นพืชแซมปรับปรุงบำรุงดิน (แปลงที่ ๒)

การใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่สูงลาดชันที่มีโพดเป็นหลัก และข้าวโพดเป็นพืชแซม ในภาพจะเห็นมาตรการวัดปริมาณน้ำไหลบ่าหน้าดินและการสูญเสียหน้าดิน (แปลงที่ ๒)

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี

แปลงที่ ๑ พื้นที่ดำเนินการอยู่ในสวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีประมาณ ๓ ไร่ ดำเนินการในปี ๒๕๓๖ เป็นที่เปิดใหม่ มีความลาดเทประมาณ ๕% ดินมีความแปรปรวนค่อนข้างมาก คือ เนื้อดินเป็นดินทราย ทรายร่วน มีค่า pH ๔.๔-๗.๓ ปริมาณอินทรีย์วัตถุ ๐.๙-๒.๓% ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำถึงปานกลาง บริเวณที่ทำการทดลองอยู่เชิงภูเขา เป็นที่อับฝน มีปริมาณน้ำฝนประมาณ ๗๐๐-๘๐๐ มิลลิเมตรต่อปี ซึ่งถือว่าเป็นบริเวณที่ค่อนข้างแห้งแล้ง

สายพันธุ์หญ้าแฝกที่ใช้ประกอบด้วย ๔ สายพันธุ์ คือ สายพันธุ์ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี สงขลา และศรีลังกา โดยใช้หญ้าแฝกสายพันธุ์ประจวบคีรีขันธ์ปลูกรอบโคนต้นไม้ผลใน ๒ ลักษณะ คือ ปลูกรูปครึ่งวงกลมและรูปวงกลมรัศมีประมาณ ๒ เมตร

พืชหลักที่ปลูกในพื้นที่มีมะม่วงสามปี มะม่วงแก้ว ขนุนพันธุ์ฟ้าถล่มและจำปากรอบ มะขามเทศมัน มะขามเปรี้ยว และกระท้อน โดยมีกล้วยน้ำว้าเป็นพืชที่เลี้ยง ส่วนพืชแซมมีทับทิม สับปะรด ข้าวโพดหวาน กระเจี๊ยบ ถั่วพราง ถั่วมะแฮะ ถั่วเหลือง ถั่วพุ่ม ถั่วเวอร์ราโน ฯลฯ

| การใช้หญ้าแฝกเป็นรูปครึ่งวงกลมเพื่อรับความลาดเอียงของพื้นที่ในไร่พลู

| ระบบมองเป็นพืชหลัก กลายเป็นพืชพี่เลี้ยง สับปรดและละกออกเป็นพืชใบ

| พูชียกับทีมงาน พร้อมทั้งเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ (นายกับ ภรรยา) ในแปลงขยายผล

เพื่อศึกษาระยะห่างของการปลูกพืชหลัก
เหนือแถวหญ้าแฝก ส่วนพืชแซมที่ปลูก
ในแปลงที่ ๒ นี้ มีพืชต่างๆ เช่น ถั่วเขียว
ถั่วเหลือง ถั่วพรี และข้าวโพดหวาน
เป็นต้น

แปลงที่ ๓ อยู่ใกล้เคียงกับ
แปลงที่ ๒ มีพื้นที่ประมาณ ๔ ไร่ เป็นการ
ขยายผลจากแปลงที่ ๑ ได้เริ่มดำเนินการ
ในปี ๒๕๕๐ โดยใช้หญ้าแฝกสายพันธุ์
ศรีลังกาปลูกเป็นรูปวงกลม และครึ่งวงกลม
รอบโคนต้นไม้ผล รัศมีประมาณ ๒ เมตร
ทั้งนี้เพราะพื้นที่มีความลาดเทหลาย
ทิศทางและมีระดับน้ำใต้ดินอยู่ชิดผิวดิน
เพื่อใช้หญ้าแฝกในการดูดซับน้ำและลด
ระดับของน้ำใต้ดิน ดินในแปลงทดลอง
เป็นดินทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
และมีความแปรปรวนของดินค่อนข้างสูง
โดยใช้มะเฟืองเป็นพืชหลัก ระยะปลูก
๘ x ๘ เมตร ร่วมกับถั่วพรีเป็นพืชแซม
ปรับปรุงบำรุงดิน โดยมีถั่วเหลืองรับ
ประทานฝักสดและข้าวโพดหวานเป็น
พืชแซมหมุนเวียน

แปลงที่ ๒ ซึ่งอยู่ติดกับแปลงแรก มีพื้นที่ประมาณ ๓ ไร่ ได้ดำเนินการในปี
๒๕๓๘ โดยใช้หญ้าแฝกสายพันธุ์สุราษฎร์ธานี ปลูกขวางความลาดเอียงของพื้นที่ ระยะห่าง
ระหว่างแถว ๘ เมตร และปลูกไม้ผลชนิดต่างๆ เช่น กระถ่อน ขนุน ลำไย และเงาะ
เป็นพืชหลัก โดยทำการปลูกระยะห่างเหนือแถวหญ้าแฝก ๑, ๒, ๓ และ ๔ เมตร

| สภาพพื้นที่ก่อนดำเนินการ ในพื้นที่สูงลาดชันบ้านรักแผ่นดิน อ.เกียง จ.เชียงราย ในปี ๒๕๓๖ (แปลงที่ ๑)

| การติดตามและประเมินผลหลังการดำเนินงาน ๒ ปี (แปลงที่ ๑)

| การใช้หญ้าแฝกในระบบการปลูกพืชแบบผสมผสาน โดยมีพืชยืนต้นต่างๆ เป็นพืชหลัก โดยมีพืชแซม ๔ ชนิด จากชายป่าเขา คือ ข้าวโพด ถั่วช่วยน้ำว่า พืชคลุมดิน และสับปะรด (แปลงที่ ๑)

พื้นที่สูงลาดชันของเกษตรกร บ้านรักแผ่นดิน อำเภอเกียง จังหวัดเชียงราย

แปลงที่ ๑ มีพื้นที่ประมาณ ๕ ไร่ เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๓๖ เป็นพื้นที่เปิดใหม่ เดิมเป็นป่าไผ่และวัชพืชต่างๆ ขึ้นอยู่หนาแน่น ซึ่งใช้ในการทำไร่เลื่อนลอย มีเนื้อดินเป็นดินเหนียว มีความลาดชันมากกว่า ๓๕% สภาพพื้นที่ทั่วไปล้อมรอบด้วยเทือกเขาสลับซับซ้อนที่มีความลาดชันสูงถึงสูงมากของเทือกเขาแดนลาวต่อกับตอนบนของเทือกเขาผีปันน้ำตะวันออก พื้นที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ ๖๐๐ - ๘๐๐ เมตร มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ ๑,๗๕๐ มิลลิเมตรต่อปี และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ๒๔.๖ องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม ๗.๙ องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน ๓๖.๑ องศาเซลเซียส

พืชส่วนใหญ่ที่ทำการเพาะปลูกในบริเวณทำไร่เลื่อนลอยนี้ได้แก่ ข้าวโพด ขิง ฝ้าย และข้าวไร่ สำหรับข้าวไร่นั้นปลูกไว้สำหรับบริโภคเท่านั้น เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยประมาณครอบครัวละ ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาทต่อปี

ดินในพื้นที่มีความแปรปรวนสูง โดยเฉพาะความลึกของดิน ค่า pH ของดินอยู่ระหว่าง ๕.๒-๖.๑ ปริมาณอินทรีย์วัตถุประมาณ ๐.๘ - ๑.๘ % มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง เมื่อเทียบกับดินไร่ที่ใช้ทำการเพาะปลูกทั่วไป

การใช้หญ้าแฝกในระบบการปลูกพืชแบบผสมผสาน โดยมีใบพลูและยางพาราเป็นพืชหลักในพื้นที่ลาดชัน บ้านรักแผ่นดิน (แปลงที่ ๒)

การใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ในแปลงยางพารา (แปลงที่ ๑)

แปลงที่ ๒ ด้านซ้ายเป็นป่ากับไถ่ (ลำไย) และด้านขวาเป็นป่าเศรษฐกิจ (ยางพารา) ส่วนด้านหน้าเป็นแปลงปลูกข้าวโพดของเกษตรกรที่ไม่มีมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ

สายพันธุ์แฝกที่ใช้เป็นสายพันธุ์ศรีลังกา ปลูกเป็นแถวคู่สลับฟันปลาตามแนวระดับขวางความลาดชันของพื้นที่โดยใช้ระยะปลูก ๐.๒๐ x ๐.๓๐ x ๖.๐ เมตร

พืชหลักที่ปลูกมีมะม่วง ๕ พันธุ์ (มะม่วงสามปี แก้ว เขียวเสวย โชคอนันต์ และหนังกกลางวัน) ขนุน ๒ พันธุ์ (ฟ้าถล่ม และจำปากรอบ) มะคาเดเมีย และมะขามเปรี้ยว ส่วนพืชแซมระหว่างแถวพืชหลักมีกล้วยน้ำว้า สับปะรด พืชตระกูลถั่วคลุมดิน และข้าวโพด รวมเป็น ๔ ระบบการปลูกพืช

แปลงที่ ๒ มีเนื้อที่ประมาณ ๕ ไร่ อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับแปลงที่ ๑ ซึ่งเดิมมีการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อปลูกพืชไร่ เมื่อปี ๒๕๓๔ ได้นำยางพาราพันธุ์ RRIM ๖๐๐ เข้าไปปลูกในบางส่วนของพื้นที่ และเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๗ ได้ทำการปลูกหญ้าแฝกสายพันธุ์ศรีลังกา เป็นแถวเดี่ยวตามแนวระดับต้นห่างกัน ๑๐ เซนติเมตร ขวางความลาดเทของพื้นที่ได้แนวของแถวพืชหลัก ซึ่งประกอบด้วย ลำไย มังคุด กล้วย เงาะ และยางพารา อายุประมาณ ๓ ปีซึ่งมีอยู่เดิม ส่วนพืชแซมมีข้าวโพดหวาน ถั่วเหลือง ถั่วพุ่ม ถั่วพริ้ว กระจ่าง ฯลฯ

แปลงที่ ๓ เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๔๖ เป็นการขยายผลจากแปลงที่ ๒ ซึ่งไม่ผลและยางพาราได้ให้ผลผลิตกลายเป็นป่ากินได้และป่าเศรษฐกิจแล้วอย่างสมบูรณ์ ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตเฉพาะยางแผ่น ประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาท ต่อปี แปลงขยายผลนี้มีเนื้อที่ประมาณ ๕ ไร่ สภาพพื้นที่เดิมเป็นไร่เลื่อนลอยเกษตรกรปลูกขิงและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชรายได้ จึงได้นำยางพาราพันธุ์ RRIM ๖๐๐ มาปลูกโดยมีหญ้าแฝก ปลูกตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่ระหว่างแถวยางพารา เพื่อการอนุรักษ์

แปลงขยายผลในพื้นที่ลาดชันบ้านรักแผ่นดิน (แปลงที่ ๓) โดยมียางพาราเป็นพืชหลักและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชแซม

การใช้หญ้าแฝกในระบบการปลูกพืชแบบผสมผสาน ในพื้นที่ลาดชันบ้านรักแผ่นดิน : ด้านหลัง เป็นแปลงที่ ๒ ด้านหน้าเป็นแปลงขยายผล (แปลงที่ ๓) และกลางภาพเป็นการขยายผลปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยกรมพัฒนาที่ดิน

เกษตรกรพื้นที่ใกล้เคียงบางรายได้เปลี่ยนจากการทำไร่เลื่อนลอยมาปลูกไม้ผลยืนต้นและปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ดินและน้ำเช่นเดียวกับแปลงที่ ๒ และได้มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชแซมระหว่างแถวยางพารา เพื่อเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกรในระยะแรกอีกด้วย ประจวบกับในขณะนี้ เป็นช่วงที่มีการส่งเสริมให้มีการปลูกยางพาราจำนวน ๑ ล้านไร่ ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เขียนมีความเห็นว่าการปลูกยางพาราในพื้นที่สูงลาดชันในภาคเหนือ ควรให้มีการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำควบคู่กันไปด้วย ซึ่งขณะนี้ก็ได้มีการทำแนวระดับปลูกหญ้าแฝกเพื่อการดังกล่าว ในบริเวณโดยรอบของพื้นที่ที่ได้ทำการขยายผลออกไปโดยหน่วยงานอื่นๆ บ้างแล้ว

นอกจากการศึกษา ทดลอง วิจัย และการขยายผลในรูปแบบต่างๆ ของกรมวิชาการเกษตรเองและหน่วยงานอื่น ๆ เกี่ยวกับโครงการการใช้หญ้าแฝกในระบบการปลูกพืชแบบผสมผสานแล้ว ยังมีเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงบางรายได้นำระบบดังกล่าวไปดำเนินการเองโดยเปลี่ยนจากการทำไร่เลื่อนลอยมาเป็นการปลูกไม้ผลยืนต้น

และปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำระหว่างแถวไม้ผล โดยคณะทำงานเป็นผู้จัดหากล้าหญ้าแฝกให้ในระยะแรก พร้อมทั้งสาธิตวิธีการปลูกและขยายพันธุ์หญ้าแฝก ให้ไปดำเนินการได้ด้วยตนเอง จึงนับได้ว่าโครงการนี้เป็นการนำร่องในการส่งเสริมขยายผลให้มีการนำหญ้าแฝกมาใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เกษตรกรรมตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริไว้มากขึ้น 🌱

การควบคุมศัตรูพืช โดย ชีววิธี

อารีพันธ์ อุนนิสากร*

การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี คือ การจัดการศัตรูพืชให้อยู่ในปริมาณที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย โดยใช้สิ่งมีชีวิตที่เป็นศัตรูของศัตรูพืช ที่เรียกว่า ศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวห้ำ ตัวเบียนและเชื้อจุลินทรีย์ ศัตรูธรรมชาติเป็นองค์ประกอบสำคัญในห่วงโซ่อาหาร มีการดำรงชีวิตด้วยการเป็นผู้ล่า (Predator) หรือผู้เบียดเบียน (Parasite) หรือเป็นเชื้อโรค (pathogen) ศัตรูธรรมชาติเป็นสิ่งมีชีวิตที่เกิดและดำรงชีวิตอยู่ด้วยการกิน หรืออาศัยศัตรูพืชอื่นๆ ทำให้ศัตรูพืชตายก่อนอายุขัย ศัตรูธรรมชาติมีบทบาทสำคัญในการควบคุมศัตรูพืช เพราะจะเป็นผู้ล่าและผู้เบียดเบียน จะหาอาหารซึ่งคือ ศัตรูพืช ไม่ว่าศัตรูพืชจะหลบซ่อนในที่ใด กระบวนการล่าเหยื่อของศัตรูธรรมชาติถือเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการทำให้เกิดสมดุลทางธรรมชาติ ศัตรูธรรมชาติมีปริมาณมากกว่าศัตรูพืช ๕-๖ เท่า

*นักวิชาการเกษตร สว. ส่วนบริหารศัตรูพืช กรมส่งเสริมการเกษตร

| เกษตรกรร่วมเรียนรู้ศัตรูธรรมชาติในแปลงปลูก

| แบลกบูนตัวห้า

| แบลงข้างตัวห้า

ชีววิธี (Biological Control) เป็นการควบคุมศัตรูพืชวิธีหนึ่งในหลายๆ วิธีของการควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (ไอพีเอ็ม) ซึ่งประกอบด้วย การควบคุมโดยชีววิธี วิธีเกษตรกรรม วิธีกล วิธีกายภาพ วิธีฟิสิกส์ วิธีพันธุกรรม การใช้สารธรรมชาติจากพืช ส่วนการใช้สารเคมีแม้จะเป็นวิธีหนึ่งในการควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน แต่ก็ยังเป็นวิธีสุดท้ายที่จะใช้เมื่อจำเป็นเท่านั้น โดยถ้าเลือกใช้สารเคมี สารเคมีจะทำลายกระบวนการห่วงโซ่อาหาร ซึ่งเป็นกระบวนการทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดสมดุล แต่ไม่ว่าจะเลือกใช้วิธีใดในการควบคุมก็ตาม ชีววิธีหรือศัตรูธรรมชาติจะร่วมทำงานด้วยเสมอ ยกเว้นการใช้สารเคมีเท่านั้น ที่ศัตรูธรรมชาติจะถูกทำลายจนหมดไม่สามารถช่วยควบคุมศัตรูพืชได้

ประเภทของศัตรูธรรมชาติ

ศัตรูธรรมชาติแบ่งตามลักษณะการดำรงชีวิตเป็น ๓ ประเภท

ตัวห้า (Predator) เป็นสิ่งมีชีวิตที่ทำให้ศัตรูพืชตายด้วยการกัดกิน ดูดกินศัตรูพืชเป็นอาหาร มักมีขนาดใหญ่กว่าศัตรูพืช หรือมีอวัยวะพิเศษสำหรับจับเหยื่อ ตัวห้าหนึ่งตัวกินศัตรูพืชได้วันละหลายตัว เช่น แบลงปอ แบลงข้าง แบลงมม เป็นต้น

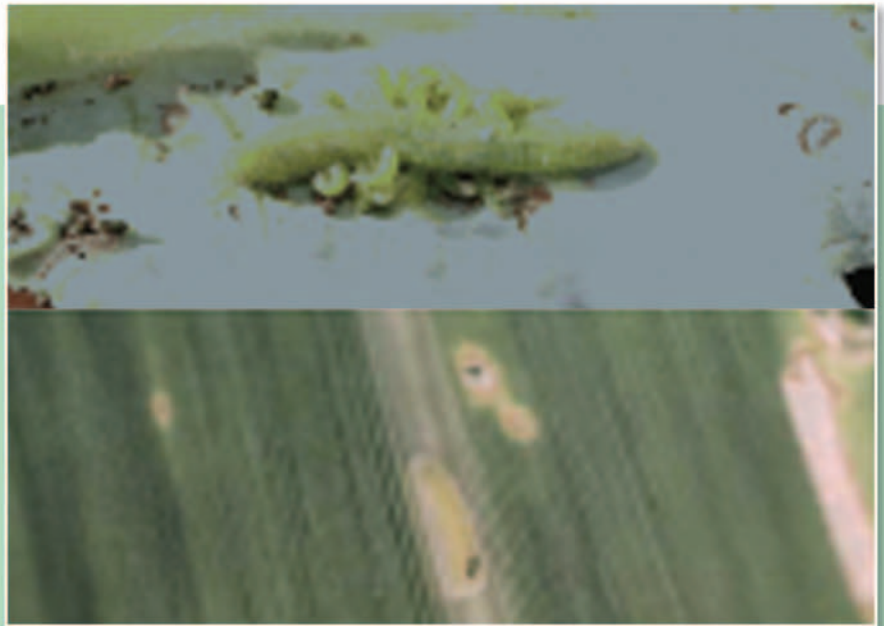
| แบลงปอตัวห้า

ตัวเบียน (Parasite) ทำให้ศัตรูพืชตาย โดยการกินอาหาร อยู่อาศัย และขยายพันธุ์ภายในตัวศัตรูพืช หรือบนตัวศัตรูพืช มักมีขนาดเล็กกว่าศัตรูพืช การทำลายมักเฉพาะเจาะจงต่อชนิดศัตรูพืช จะทำลายศัตรูพืชทีละตัว และขยายพันธุ์ได้มาก เช่น แตนเบียนชนิดต่างๆ และไส้เดือนฝอย เป็นต้น

จุลินทรีย์ (Micro-organism) เป็นสิ่งมีชีวิตเล็กๆ ที่ทำให้ศัตรูพืชเป็นโรคตาย จุลินทรีย์ที่มีอยู่ทั่วไปจะทำลายศัตรูพืชเมื่อสภาพเหมาะสม และสามารถทำลายศัตรูพืชได้ครั้งละมากๆ เช่น เชื้อแบคทีเรีย เชื้อรา เชื้อไวรัส เป็นต้น

| แบลงที่ถูกเชื้อทำลาย

ประเภทของการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี

๑. การควบคุมโดยชีววิธี

แบบธรรมชาติ เป็นการควบคุมที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติจากการกระทำของศัตรูธรรมชาติที่อยู่ในธรรมชาติ คอยควบคุมปริมาณศัตรูพืชให้อยู่ในระดับสมดุล หากวิธีนี้มีไม่เพียงพอก็ต้องใช้วิธีที่ ๒

| ปลอ่ยเตนเบียนไปควบคุมศัตรูอ้อย

๒. การควบคุมโดยชีววิธีที่มนุษย์ทำขึ้น

วิธีนี้มีการนำศัตรูธรรมชาติมาผลิตขยาย และปลดปล่อย เพิ่มพูน หรือปล่อยแบบท่วมท้น

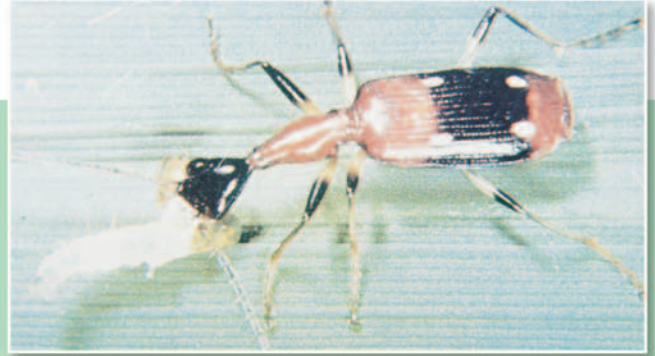
| เชื้อจุลินทรีย์ที่ทำให้ศัตรูพืชตาย

| ปลอ่ยเตนเบียนไปควบคุมศัตรูอ้อย

| แตนเบียนหนอนศัตรูพืช

| ตัวงดินตัวห้ำกำลังกินหนอนศัตรูพืช

ชนิดของศัตรูธรรมชาติที่มีการผลิตเพื่อควบคุมศัตรูพืช

ตัวห้ำ

มวนพิฆาต (<i>Eocanthecona furcellata</i>)	ใช้ควบคุมหนอนศัตรูพืช
มวนแพชฆาต (<i>Sycanus collalis</i>)	ใช้ควบคุมหนอนศัตรูพืช
ไรตัวห้ำ (<i>Amblysieus longispinosus</i>)	ใช้ควบคุมไรศัตรูพืช
ด้วงเต่าตัวห้ำ (<i>Menochilus sexmaculatus</i>)	ใช้ควบคุมเพลี้ยศัตรูพืช
แมลงข้างปีกใส (Lacewings)	ใช้ควบคุมเพลี้ย และหนอนศัตรูพืช
แมลงหางหนีบ (Earwigs) <i>Proreus</i> sp.	ใช้ควบคุมหนอน และแมลงลำตัวอ่อนนุ่ม

ตัวเบียน

ไส้เดือนฝอย (<i>Steinernema carpocapsae</i>)	ใช้ควบคุมหนอนศัตรูพืช
แตนเบียนไข่หนอน (<i>Trichogramma</i> sp.)	ใช้ควบคุมหนอนศัตรูพืช
แตนเบียนหนอน (<i>Cotesia</i> sp.)	ใช้ควบคุมหนอนศัตรูพืช
แตนเบียนหนอนซอนโบสัม (<i>Agonaspis citricola</i>)	ใช้ควบคุมหนอนซอนโบสัม
แตนเบียนไข่มวนลำไย <i>Anastatus</i> sp.	ใช้ควบคุมมวนลำไย

จุลินทรีย์

เชื้อราไตรโคเดอร์มา (<i>Trichoderma harsianum</i>)	ใช้ควบคุมเชื้อราศัตรูพืช
เชื้อราขาวบริเวอร์เรีย (<i>Beauveria</i> sp.)	ใช้ควบคุมหนอนศัตรูพืช
เชื้อแบคทีเรีย (<i>Bacillus thuringiensis</i>)	ใช้ควบคุมหนอนศัตรูพืช
เชื้อไวรัส NPV	ใช้ควบคุมหนอนอเมริกัน หนอนหลอดหอม และหนอนกระทู้ผัก
เชื้อราเขียว (<i>Metarhizium anisopliae</i>)	ใช้ควบคุมด้วงแรดมะพร้าว เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

ศัตรูธรรมชาติใช้เพื่อควบคุมศัตรูพืชไม่ให้เพิ่มปริมาณมากจนถึงระดับที่พืชเสียหาย ศัตรูธรรมชาติจะทำงานเมื่อเริ่มมีศัตรูพืชและจะอยู่ในแปลงในปริมาณที่สัมพันธ์กับปริมาณและชนิดของศัตรูพืช และสามารถควบคุมปริมาณศัตรูพืชไม่ให้ระบาดโดยกระบวนการห่วงโซ่อาหาร ถ้าในธรรมชาติมีไม่มากพอ ปัจจุบันสามารถปล่อยเพิ่มเติมลงไปได้ มีหน่วยงานราชการ เอกชน และกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงศัตรูธรรมชาติเพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืชจำนวนมาก

เมื่อไรควรใช้วิธี

๑. เมื่อมีการปลูกพืชและเมื่อเริ่มพบศัตรูพืชแต่ยังไม่ถึงขั้นระบาด

๒. ต้องมีการสำรวจแปลงปลูกอย่างสม่ำเสมอเพื่อ

- ทราบสถานการณ์ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติและความสมบูรณ์ของพืชที่ปลูก
- ถ้าศัตรูธรรมชาติในธรรมชาติมีเพียงพอก็อนุรักษ์ไว้ ถ้ามีไม่พอปล่อยเพิ่มลงไป

๓. การอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติโดยใช้หลักการควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน หรือ ไอ พี เอ็ม ศัตรูธรรมชาติจะคงอยู่ในแปลงและคอยควบคุมศัตรูพืชได้อย่างยั่งยืน

ข้อควรปฏิบัติในการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี หรือใช้ศัตรูธรรมชาติ

การใช้ประโยชน์จากศัตรูธรรมชาติ ควรใช้อย่างต่อเนื่องจะเห็นผลเร็ว เพราะเมื่อใช้ศัตรูธรรมชาติ หรือใช้วิธีอื่นที่ไม่ใช่สารเคมี ศัตรูธรรมชาติทั้งที่มีอยู่ในธรรมชาติ และที่ปล่อยลงไปจะทำงานตลอดเวลาเพราะต้องหาอาหารเพื่อดำรงชีวิต เป็นกระบวนการที่มีอยู่ในธรรมชาติจะช่วยกันควบคุมศัตรูพืชตลอดเวลา การใช้สารเคมีโดยไม่จำเป็นจะฆ่าศัตรูธรรมชาติหมด เนื่องจากวิถีชีวิตของศัตรูธรรมชาติเป็นนักล่ามักคอยล่าศัตรูพืชอยู่บริเวณรอบๆ ทรงพุ่ม ในขณะที่ศัตรูพืชที่กินส่วนของพืชเป็นอาหารมักหลบอาศัยอยู่ในทรงพุ่มหรือบางชนิดอยู่ภายในต้น กิ่ง หรือใต้ใบ จึงทำให้การพ่นสารเคมีแต่ละครั้งศัตรูพืชเป้าหมายตายน้อยกว่าศัตรูธรรมชาติ ยิ่งถ้าพ่นอย่างผิดๆ เช่นเลือกชนิดสารเคมีและเวลาในการพ่นผิดจะยิ่งทำให้ศัตรูพืชตายน้อยมากและยิ่งเพิ่มปัญหามากขึ้น

| มวนตัวห้ำกำลังดูกันดวงศัตรูพืช

| มวนเพชฌฆาตกินหนอนศัตรูพืช

| แบลงหางหนีบกินหนอนกออ้อย

ข้อดีของการใช้ชีววิธี หรือศัตรูธรรมชาติ

๑. ศัตรูธรรมชาติควบคุมศัตรูพืชไม่ให้ระบาดจนต้องใช้วิธีอื่น ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายเพราะศัตรูธรรมชาติมีอยู่มากมายในธรรมชาติไม่ต้องเสียเงินซื้อทำงานโดยไม่ต้องจ่ายค่าจ้างและสามารถควบคุมศัตรูพืชได้ไม่ต้องเสียเงินซื้อสารเคมีอีกด้วย ทำให้เกษตรกรได้กำไรมากขึ้น

๒. หากปล่อยให้ศัตรูธรรมชาติทำงานอย่างต่อเนื่องจะให้ผลแบบยั่งยืน เพราะศัตรูธรรมชาติมีชีวิตรอดสามารถขยายพันธุ์ต่อไปเรื่อยๆ ตรวจจับที่มีอาหารอยู่และไม่มีความเสี่ยง เมื่อมีศัตรูพืชระบาดต่างกับสารเคมีที่ต้องใช้บ่อยๆ ในปริมาณมากขึ้น และต้องระวังตรวจสอบมากขึ้น เพราะไม่มีศัตรูธรรมชาติช่วยควบคุม

๓. ศัตรูธรรมชาติไม่ทำให้ศัตรูพืชต้านทานและไม่ทำให้เกิดศัตรูพืชชนิดใหม่

๔. ศัตรูธรรมชาติไม่มีอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตอื่นและไม่เกิดพิษต่อสภาพแวดล้อม เพราะเป็นสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติอยู่แล้ว อีกทั้งไม่ตกค้างอยู่ในผลผลิตเพราะศัตรูธรรมชาติไม่กินพืชเป็นอาหาร

๕. ผลดีที่สำคัญที่สุดคือ ศัตรูธรรมชาติไม่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้เลย ช่วยให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ผลผลิตทางการเกษตร

๖. ช่วยให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม อันจะส่งผลทำนองเดียวกันต่อภาพรวมของทั้งประเทศ

ข้อเปรียบเทียบระหว่างการใช้สารเคมีและการใช้วิธีควบคุมศัตรูพืช

ใช้สารเคมี	ใช้วิธีชีววิธี
แก้ปัญหาได้เฉียบพลัน แต่ช่วงระยะสั้นๆ	แก้ปัญหาได้ในระยะยาว
สิ้นเปลืองเพราะต้องเสียค่าสารเคมีและค่าจ้างพ่น	ประหยัดไม่ต้องซื้อและจ้าง
สารเคมีทุกชนิดอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์	ปลอดภัยเพราะอยู่ในธรรมชาติ
ทำให้แมลงต้านทานสารเคมีและเกิดศัตรูพืชชนิดใหม่	ช่วยให้เกิดสมดุลทางธรรมชาติ
มีฤทธิ์ตกค้าง เป็นพิษในผลผลิตและสิ่งแวดล้อม	ไม่มีฤทธิ์ตกค้าง

สถานการณ์ศัตรูธรรมชาติในปัจจุบัน

ศัตรูธรรมชาติมีปริมาณไม่เพียงพอเนื่องจาก

- การใช้สารเคมีมากเกินไปจนความจำเป็นและใช้อย่างไม่ถูกต้อง
- การตายโดยธรรมชาติ เนื่องจากแหล่งอาศัยตามธรรมชาติถูกทำลายด้วยการทำการเกษตรอย่างไม่ถูกต้อง

● จึงจำเป็นต้องมีการผลิตขยาย เพื่อปล่อยเพิ่มเติมลงในธรรมชาติ โดยหน่วยงานราชการ บริษัทเอกชน ซึ่งทำในรูปแบบส่งเสริม แปลงสาริต ผ่ายแพร่ และเกษตรกรจำนวนหนึ่งได้รวมกลุ่มกันผลิตใช้เอง และทำเป็นการค้า

ศัตรูธรรมชาติเหล่านี้ได้ผ่านการทดสอบมาอย่างดีแล้วว่าไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม แต่ได้ผลดีในการควบคุมศัตรูพืชดังกล่าว หน่วยงานที่รับผิดชอบในการผลิตขยายพ่อแม่พันธุ์ศัตรูธรรมชาติคือ ศูนย์บริหารศัตรูพืช ๙ ศูนย์กระจายอยู่ทั่วประเทศ

“เกษตรสมัยใหม่ ทันยุคทันสมัย ต้องไม่ใช้สารเคมี ใช้ชีววิธี สุขภาพดี ไม่มีขาดทุน”

สำนักพระราชเลขานุการกับสำนักพระราชวัง

สมลักษณ์ วงศ์งามขำ*

วันนี้จะขอเล่าเรื่องใกล้ตัว (ผู้เขียน) สักหน่อย ด้วยเหตุที่ว่าได้ สดับตลับฟังเพื่อนพ้องข้าราชการที่ดี บุคคลภายนอกวงการข้าราชการที่ดี สับสนุ่นวาย กับหน่วยงาน ๒ หน่วย ที่มีชื่อว่า สำนักพระราชเลขานุการกับสำนักพระราชวัง บางท่านจะไปขอพระราชทานเพลิงศพ ก็จะไปติดต่อสำนักพระราชเลขานุการ ครั้นจะมีเรื่องจะขอพระราชทานเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท กลับทำเรื่องถึง เลขานุการพระราชวัง บางคนทราบว่าจะมีเรื่องร่ำร้องทุกข์ขอพระราชทาน ความเป็นธรรม ต้องยื่นเรื่องเพื่อกราบบังคมทูลผ่านสำนักพระราชเลขานุการ ก็จัดแจงทำหนังสือเขียนหน้าของด้วยความตั้งใจร้อยเปอร์เซ็นต์ว่า “เรียน ราชเลขานุการ สำนักพระราชวัง” ทำเอาบุรุษไปรษณีย์ (หน้าใหม่บางท่าน) งงไปเลยไม่รู้ว่าจะนำไปส่งสำนักใดดี เลยบังเกิดความคิดขึ้นมาว่าน่าจะ เขียนเล่าอีกสักครั้งถึงความแตกต่างห่างไกลของหน้าที่ความรับผิดชอบ ของสองหน่วยงานนี้ ท่านจะได้เป็นผู้ที่ไม่เขย ล้าสมัย และรู้จักจริง

ขอกล่าวย้อนหลังถึงประวัติศาสตร์สักนิดว่า สำนักพระราชเลขานุการ เป็นหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับเลขานุการในพระองค์พระมหากษัตริย์ ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีชื่อเรียกในสมัยแรกตั้งขึ้นว่า ออฟฟิศไปรษณีย์กระทรวงมหาดไทย หรือ กรมราชเลขานุการ ในระยะร้อยกว่าปีจนถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นชื่อของหน่วยงาน สถานที่ทำการ และ ลักษณะงาน

* ผู้เชี่ยวชาญ ๑๐ สำนักพระราชเลขานุการ

ปัจจุบัน สำนักพระราชวังเลขาธิการ มีภารกิจหลักตามพระราชบัญญัติปรับ กระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช ๒๕๔๕ ในหมวด ๒๑ มาตรา ๔๖ ว่าด้วย ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง ความว่า สำนักพระราชวังเลขาธิการมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเลขานุการในพระองค์พระมหากษัตริย์

ส่วน สำนักพระราชวัง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการพระราชวัง ตลอดจนดูแลทรัพย์สินและผลประโยชน์ของพระมหากษัตริย์

หมายความว่า สำนักพระราชวังเลขาธิการ มีภารกิจหลักเกี่ยวกับงานหนังสือที่หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน และบุคคลทั่วไปส่งเข้ามาเพื่อขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต พระบรมราชวินิจฉัย และขอพระมหากรุณา แล้วแต่กรณี รวมทั้งหน้าที่รับพระราชทานพระราชดำริ และพระราชดำรัส เพื่อเชิญไปยังหน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง นั่นคือ สำนักพระราชวังเลขาธิการ มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานระหว่างพระมหากษัตริย์และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนจน

บุคคลทั่วไป ทั้งที่เป็นราชการแผ่นดินและการส่วนพระองค์ จึงถือได้ว่า สำนักพระราชวังเลขาธิการ มีภารกิจและบทบาทอันสำคัญยิ่งในการปฏิบัติงานสนองเบื้องพระยุคลบาทเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติโดยส่วนรวม เช่นเดียวกับหน่วยงานราชการทั่วไป

ในโอกาสนี้ จะขอเล่าเพิ่มเติมเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักพระราชวังให้ทราบกันพอเป็นสังเขปว่า สำนักพระราชวังเป็นส่วนราชการเก่าแก่ที่สืบเนื่องมาจากส่วนราชการครั้งโบราณกาล ย้อนยุคไปได้ถึงพุทธศักราช ๑๘๗๓ ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้ทรงจัดระเบียบการปกครองเป็นสี่กรม หรือที่เรียกกันว่า จตุสดมภ์ คือ กรมเวียง มีหน้าที่ปกครองท้องที่ ดูแลสันติสุขของราษฎร กรมวัง มีหน้าที่ดูแลฝ่ายราชสำนัก กรมคลัง มีหน้าที่ดูแลรับจ่ายผลประโยชน์ของแผ่นดิน กรมนา ดูแลการไถนาเสียบียงอาหารสำหรับพระนคร

รัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงปรับระเบียบการปกครองเสียใหม่ แยกเป็นฝ่ายทหารและพลเรือน ตั้งตำแหน่งสมุหพระกลาโหม บังคับการฝ่ายทหาร และสมุหนายก บังคับการฝ่ายพลเรือน ส่วนเสนาบดีจตุสดมภ์ทั้ง ๔ ตำแหน่งยังมีอยู่ โดยตั้งบรรดาศักดิ์และราชทินนามใหม่ ตามที่ปรากฏในพระอัยการตำแหน่งนาพลเรือน (อยากทราบรายละเอียดให้ไปค้นคว้าต่อเติมเองเพราะยืดยาว) การปกครองแบบมีเสนาบดีจตุสดมภ์นี้ใช้มาตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และรัตนโกสินทร์อีก ๑๑๑ ปี วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๓๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ปฏิรูปการปกครองแบ่งส่วนราชการออกเป็นกระทรวงตามความจำเป็น กรมวังหรือจตุสดมภ์กรมวัง ก็กลายเป็นกระทรวง ชื่อว่า กระทรวงวัง แล้วก็มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ จนกระทั่งกลายเป็นสำนักพระราชวัง เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๔๗๘ ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองให้มีฐานะเทียบเท่ากรมอยู่ในการกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หลังจากท่านที่ได้อ่านเรื่องนี้โดยตลอดแล้วคงทำให้ความสับสนระหว่างสำนักพระราชวังและสำนักพระราชวัง สำนักไหนทำหน้าที่อะไร คลายลงหรือหมดไปเลย ครั้งหน้าคงจะได้คุยเรื่องอื่นที่ใกล้ตัว (ผู้เขียน) กัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพระราชกรณียกิจ ในการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่อาณาประชาราษฎร์มาโดยตลอด นับตั้งแต่ทรงขึ้นครองสิริราชสมบัติตั้งแต่ปี ๒๔๘๙ ประชาชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ต่างได้ประจักษ์ในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อพสกนิกรทั้งแผ่นดิน อันส่งผลให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ดีกินดีและร่มเย็นเป็นสุขอย่างอนงอนันต์

ด้วยพระปรีชาสามารถ พระอัจฉริยภาพ พระบรมราโชบายและพระวิสัยทัศน์อันกว้างไกลได้แสดงให้เห็นถึงแนวทางและหลักการทรงงานด้านการพัฒนาอย่างผสมผสานและมีระบบต่อเนื่อง ดังนั้น นานาประเทศจึงได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเหรียญและรางวัลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อเทิดพระเกียรติที่ทรงอุทิศพระองค์เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน สังคมและประเทศชาติ นับตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ ถึงปัจจุบัน มีองค์กร สถาบัน และหน่วยงานต่างประเทศ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญและรางวัลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกว่า ๓๐ รางวัล

ตั้งในปี ๒๕๔๘ สมาคมสินเชื่อการเกษตรและชนบทภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก กรุงเทพฯ ประเทศไทย (Asia-Pacific Rural and Agricultural Credit Association : APRACA, Bangkok, Thailand) ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย “รวงข้าวทองคำ” แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วยตระหนักและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงอุทิศพระองค์ เพื่อพัฒนาชนบทและการเกษตร ทั้งยังทรงเป็นแบบอย่างในการพัฒนาชนบทและการเกษตรที่ยั่งยืน

“รวงข้าวทองคำ” สื่อหมายความว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราโชบายให้ปลูกข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย

“ข้าว” คือพืชพันธุ์ธัญญาหารที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ ราษฎรไทยจึงมีความอยู่ดีกินดี อิ่มปากอิ่มท้อง มีรอยยิ้มที่เบิกบาน และมีความภาคภูมิใจที่ได้เกิดเป็นคนไทย ภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร อีกทั้งในอนาคตอันใกล้ ข้าวจะยังมีบทบาทสำคัญในฐานะอาหารของประชากรโลก

เมล็ดข้าวจำนวน ๗๙ เม็ด สื่อถึงวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๗๙ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๘

รองเลขาธิการ กปร. และคณะติดตามความก้าวหน้า
โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ รองเลขาธิการ นายดนุชา สินธวานนท์ ผู้อำนวยการ กลุ่มประสานงานโครงการฯ ๒ พร้อมด้วยผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เดินทางไปประชุมหารือและติดตามผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนฯ จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งมีผลการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนฯ เป็นโครงการนำร่องสำหรับเป็นตัวอย่างความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยการปรับพื้นที่แปลงนาให้เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกบริเวณคันดินเพื่อป้องกันดินถูกชะล้างพังทลาย โดยมีจุดประสงค์ในการพัฒนาพื้นที่คือ ต้องการให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีข้าวสำหรับบริโภคอย่างพอเพียงในระดับครัวเรือนเป็นอันดับแรก ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินโดยการปลูกพืชไร่

หลังนา อาทิ ถั่วพริ้ว โสนแอฟริกัน โดยกรมพัฒนาที่ดินจะรับซื้อเมล็ดพันธุ์อันจะเพื่อให้เกษตรกรมีกิจกรรมต่อเนื่องในฤดูหลังเก็บเกี่ยวข้าวและมีรายได้เสริม

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า การดำเนินงานโครงการฯ เน้นการพัฒนาในลักษณะของการให้ แบบกระจายในเขตพื้นที่ชลประทานของอ่างเก็บน้ำทั้ง ๗ ทำให้การติดตามผลการดำเนินงานกระทำไม่ได้ทั่วถึง ประกอบกับราษฎรในพื้นที่ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการฯ และเคยชินกับการเป็น ผู้รับมากกว่าเป็นผู้ปฏิบัติ ทำให้โอกาสที่การพัฒนาตนเองหรือพึ่งตนเองได้นั้นเป็นไปอย่างล่าช้า

การประชุมในครั้งนี้จึงได้กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้ราษฎรได้รับประโยชน์สูงสุด โดยการจัดวางแผนการจัดการแปลงไร่นา และคัดเลือกพืชที่เหมาะสมกับสภาพดินและน้ำตามลักษณะภูมิประเทศ เพื่อจำกัดพื้นที่ดำเนินการให้สะดวกในการปฏิบัติและติดตามผล รวมทั้งสามารถระดมสรรพกำลังของส่วนราชการต่างๆ เข้ามาร่วมมือกันให้ประสบผลสำเร็จ สามารถเป็นตัวอย่างให้แก่ราษฎรในพื้นที่โครงการ เพื่อพัฒนารัฐกรในพื้นที่เป้าหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาสภาพพื้นที่ภูมิประเทศ ความพร้อมของทรัพยากรดินและน้ำ รวมถึงความพร้อมของราษฎรที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองด้วย โดยส่วนราชการจะเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อให้ราษฎรเกิดความสำนึกในความเป็นเจ้าของและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

สำนักงาน กปร. จัดสื่อมวลชนสัญจรเยี่ยมชม
โครงการเขื่อนแก่งเสือเต้นเนื่องมาจากพระราชดำริ

ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๖ เมษายน ๒๕๕๘ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) นำโดย นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์ ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการฯ สำนักงาน กปร. นำคณะสื่อมวลชนจากแขนงต่างๆ อาทิ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร เข้าเยี่ยมชมความก้าวหน้าโครงการเขื่อนแก่งเสือเต้นเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในวันแรก ของการเดินทาง นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์ ได้นำคณะเดินทางไปยังพื้นที่โครงการเขื่อนแก่งเสือเต้นซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านเขาหินลาด ตำบลคันโช้ง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับฟังการบรรยายสรุปความก้าวหน้าของโครงการเขื่อนแก่งเสือเต้น โดยมีนายพิพัฒน์ วงศาโรจน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก ให้การต้อนรับคณะสื่อมวลชนในครั้งนี้

การจัดสื่อมวลชนสัญจรในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะสื่อมวลชนได้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และร่วมกันติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานด้านการก่อสร้าง และกิจกรรมด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันของโครงการฯ ในการนี้ นายชูชาติ ฉุยกลม ผู้อำนวยการสำนักงานก่อสร้าง ๒ (โครงการเขื่อนแก่งเสือเต้น) ได้กล่าวถึงภาพรวมความก้าวหน้าในส่วนของโครงการก่อสร้าง ซึ่งมีแผนงานทั้งโครงการคิดเป็น ๔.๓๖% ผลงานทั้งโครงการ ๓.๗๐% การก่อสร้างอาคารที่ทำการบ้านพักและถนนเข้าห้วยงานภายในโครงการ ๘๕.๐๐% ในด้านตัวเขื่อนช่องเขาต่ำอยู่ระหว่างการถมดินอัดแน่นตัวเขื่อน ผลงาน

| คณะสื่อมวลชน และเจ้าหน้าที่

| บริเวณพื้นที่ก่อสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น

๖๐.๐๐% จากนั้นจึงได้นำคณะสื่อมวลชนขึ้นเฮลิคอปเตอร์เพื่อสำรวจสภาพพื้นที่จริงของการก่อสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น และในช่วงบ่ายได้นำคณะสื่อมวลชนเข้าเยี่ยมชมสภาพพื้นที่โครงการเขื่อนแก่งเสือเต้น ในด้านต่างๆ อาทิ การก่อสร้างเขื่อนปิดช่องเขาต่ำ การจัดการด้านการประมง ซึ่งได้ทำการศึกษาด้านชีวภาพของปลาและส่งเสริมการเลี้ยงปลาสังกะวาดเหลืองและปลากดคัง ซึ่งคาดว่าจะแปรรูปเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจตัวใหม่ ในส่วนของกรมศิลปากรได้ทำการสำรวจและขุดค้นแหล่งโบราณคดี ซึ่งในอนาคตจะได้สร้างพิพิธภัณฑ์แสดงนิทรรศการถาวรบริเวณห้วยงานเขื่อน เพื่อแสดงเรื่องราวหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สำหรับกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ได้ดำเนินการป้องกันการถางป่าและการตัดไม้ ซึ่งจากการสำรวจไม้ มีจำนวน ๓๖,๗๒๘ ต้น เป็นไม้สัก ๑,๗๗๖ ต้น มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเกิน ๕๐ เซนติเมตรขึ้นไป โดยทางกรมอุทยานฯ จะนำไปประมูลและนำรายได้เข้ารัฐ ส่วนสัตว์ป่ามีประมาณ ๕๐๐ ชนิด ส่วนมากเป็นสัตว์เลื้อยคลาน

วันที่สอง คณะได้เดินทางจากที่พักไปยังพื้นที่โครงการเขื่อนแก่งเสือเต้น เพื่อสัมภาษณ์ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการฯ และได้รับเงินค่าชดเชย ซึ่งพบว่าราษฎรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการก่อสร้างเขื่อนและยินดีอพยพออกจากพื้นที่โครงการฯ และก่อนที่จะเดินทางกลับกรุงเทพฯ คณะได้เดินทางไปนมัสการพระพุทธชินราช ซึ่งเป็นพระพุทธรูปประจำจังหวัดพิษณุโลก และเยี่ยมชมวัดต่างๆ อาทิ วัดราชบูรณะ วัดจุฬามณี วัดอรัญญิก วัดโพธิญาณ ซึ่งถือว่าเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดพิษณุโลกอีกด้วย

ฯพณฯ นายจุลกนก สนิทวงศ์ ณ อยุธยา องคมนตรี และ ฯพณฯ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี ติดตามและเยี่ยมชมการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดเพชรบุรี

ระหว่างวันที่ ๒๘-๒๙ เมษายน ๒๕๔๘ ฯพณฯ นายจุลกนก สนิทวงศ์ ณ อยุธยา องคมนตรี ฯพณฯ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี และนายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ เลขาธิการ กปร. พร้อมด้วย คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร. ได้เดินทางไปยังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดเพชรบุรี เพื่อติดตามและ เยี่ยมชมผลการดำเนินงานโครงการอ่าง เก็บน้ำยางชุมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณ ป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรีอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ และโครงการอ่างเก็บน้ำ ห้วยแม่ประจันต์อันเนื่องมาจากพระ ราชดำริ

โครงการอ่างเก็บน้ำยางชุมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบล หาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เริ่มก่อสร้างเมื่อปี ๒๕๑๖ แล้วเสร็จ เมื่อปี ๒๕๒๓ เป็นเขื่อนดินขนาดสูง ๒๓.๐๐ เมตร ยาว ๑,๕๐๐ เมตร สันเขื่อนกว้าง ๘.๐๐ เมตร ความจุ ๓๒.๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร มีระบบส่งน้ำคลองสายใหญ่ฝั้งขวา และฝั้งซ้ายยาวรวมประมาณ ๒๔.๐๐ กิโลเมตร พื้นที่ชลประทาน ๑๕,๓๐๐ ไร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุนช่วยเหลือพื้นที่การเกษตร การอุปโภค-บริโภค ช่วยบรรเทาอุทกภัยในบริเวณลุ่มน้ำกุยบุรี ช่วยผลักดันน้ำเค็มในคลองกุยบุรีในช่วง ฤดูแล้ง และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด และเมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริ ให้พิจารณาเพิ่มปริมาณการเก็บกัก ของอ่างเก็บน้ำยางชุม เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นในป่ากุยบุรีและส่งน้ำให้กับพื้นที่ เพาะปลูกที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ ซึ่งสำนักงาน กปร. ได้ให้การสนับสนุน งบประมาณในการดำเนินงาน ดังนี้

ปรับปรุงเขื่อนดินเพื่อเพิ่มความสูงของตัวเขื่อนจากเดิมขึ้นอีก ๓.๐๐ เมตร เป็น ๒๖.๐๐ เมตร ความกว้างสันเขื่อน ๘.๐๐ เมตร ความยาว ๒,๕๔๐.๐๐ เมตร สามารถเพิ่มระดับการเก็บกักน้ำเพิ่มขึ้นอีก ๒.๐๐ เมตร ความจุของอ่างเก็บน้ำเพิ่มขึ้น เป็น ๔๑.๑๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ดำเนินการแล้วเสร็จเมื่อปี ๒๕๔๗ ปรับปรุงอาคาร ระบายน้ำล้น ปรับปรุงอาคารท่อระบายน้ำปากคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั้งซ้าย ก่อสร้าง อาคารท่อระบายน้ำลงลำน้ำเดิม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ นอกจากนี้ยังได้ ติดเครื่องมือตรวจวัดพฤติกรรมเขื่อน ปรับปรุงถนนทดแทนถนนเดิมที่ถูกน้ำท่วม การดำเนินการดังกล่าวคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในปี ๒๕๔๘ นี้ และประโยชน์ที่ได้รับ เพิ่มขึ้นคือ สร้างความชุ่มชื้นในบริเวณผืนป่าโดยรอบ ทำให้ช้างป่ามีแหล่งน้ำ เพิ่มพื้นที่ การเกษตรจาก ๑๕,๓๐๐ ไร่ เป็น ๒๐,๓๐๐ ไร่

โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สืบเนื่องมาจากเมื่อปี ๒๕๔๐ ช้างป่าจำนวน ๒ เชือก ได้เสียชีวิตเพราะได้รับสารพิษจากการทำไร่สับปะรดบริเวณพื้นที่บ้านรวมไทย หมู่ที่ ๗ ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี และอีก ๑ เชือก ถูกยิงเสียชีวิต ซึ่งเหตุการณ์ช้างป่าเสียชีวิตทั้ง ๒ กรณี ได้ถูกเผยแพร่จากสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง

จากกรณีดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๐ สรุปได้ว่า **“ให้ดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี โดยใช้รูปแบบในการฟื้นฟูเช่นเดียวกับการดำเนินงานของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย จังหวัดเพชรบุรี และโครงการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม จังหวัดราชบุรี”**

โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า โดยการสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้นแบบผสมผสาน (Check Dam) บริเวณพื้นที่

ส่วนบนในลุ่มน้ำย่อยต่างๆ จำนวน ๕๐๕ แห่ง สร้างฝายต้นน้ำลำธารกึ่งถาวรโดยการก่อสร้างในร่องห้วยสลักกับ Check Dam จำนวน ๑๑ แห่ง ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ปัจจุบันแล้วเสร็จจำนวน ๗ แห่ง

และอยู่ระหว่างดำเนินการอีก ๒ แห่ง ปกป้องและฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ไพรยหว่านเมล็ดพันธุ์พืชตามเส้นทางเดินของช้างป่า ซึ่งขณะนี้พันธุ์พืชเจริญเติบโตขึ้นอย่างหนาแน่น พร้อมทั้งปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ นอกจากนี้ยังให้การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ อาทิ ดำเนินการขุดบ่อน้ำประจำไร่นาส่ง เสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ การทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด การปลูกหญ้าแฝก การปลูกพืชแบบผสมผสานและการเลี้ยงไหม ดำเนินการประชาสัมพันธ์และจิตวิทยา โดยการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และแผ่นพับ จัดชุดปฏิบัติการจิตวิทยาออกปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสัตว์ป่า ให้มีความเข้าใจในผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและเข้าใจถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานของโครงการฯ

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๕ บ้านจะโปรง ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เป็นโครงการอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง สามารถกักเก็บน้ำได้ ๔๒.๒๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ระดับน้ำสูงสุด ๕๓.๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างเขื่อนทำนบดิน งานอาคารระบายน้ำ งานอาคารระบายน้ำล้น มีผลงานทั้งโครงการประมาณ ๕๙.๐๗% และคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในปีนี้

การติดตามและตรวจเยี่ยมการดำเนินงานในครั้งนี้ ฯพณฯ นายจุลนา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา องคมนตรี และ ฯพณฯ นายสวัสดิ์ วัฒนายกร องคมนตรี ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ฯ โดยขอให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันดำเนินงานอย่างจริงจัง ปัจจุบันความต้องการใช้น้ำเพื่ออุปโภค-บริโภคในเขตเทศบาลเมืองหัวหินเพิ่มขึ้น การส่งน้ำจากเขื่อนเพชร อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ถึงเทศบาลเมืองหัวหิน โดยคลองส่งน้ำเดิมไม่เพียงพอ ควรหาแนวทางแก้ไขโดยการวางท่อส่งน้ำจากเขื่อนเพชรถึงหัวหิน เพื่อนำน้ำมาเสริมให้เพียงพอแก่การอุปโภค-บริโภค ควรพิจารณาหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม โดยเสริมบานระบายน้ำของเขื่อนปราณบุรีสูงเพิ่มขึ้นประมาณ ๑ เมตร เพื่อให้สามารถเก็บน้ำได้เพิ่มขึ้นประมาณ ๔๐ ล้านลูกบาศก์เมตร

สำหรับโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี ขอให้ดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจกับราษฎรถึงประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการฯ และควรส่งเสริมด้านการเกษตร โดยวางแผนการปลูกพืชที่เหมาะสมกับปริมาณน้ำที่มีอยู่ เพื่อการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือน เม.ย.-มิ.ย. ๒๕๕๘

คณะที่ปรึกษา

นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ
เลขาธิการ กปร.
นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ
รองเลขาธิการ กปร.
นายสมพล พันธุ์มณี
รองเลขาธิการ กปร.
นายปรกรณ์ สัตยวงษ์
ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ
คุณกานต์ พรหมศิริ
ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ
นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์
ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ

บรรณาธิการ

นางสาวศรียุติ บุญทอง
ที่ปรึกษาด้านการพัฒนา

บรรณาธิการบริหาร

นายชัยชัย ภูวิชัยสัมฤทธิ์

คณะบรรณาธิการ

นายปวิตร นวมะรัตน์
นายประสาค พาศิริ
นายนคร สำเภาทิพย์
นายธนินทร์ กาจนุกุลย์

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเกิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์
๒. เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ที่ได้พระราชทานแนวพระราชดำริด้านการพัฒนาประเทศให้บังเกิดความยั่งยืน
๓. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวพระราชดำริ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่แก่ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสื่อมวลชนให้ได้รับทราบข้อมูลอย่างถูกต้องและกว้างขวางขึ้น

กองบรรณาธิการ

นางศศิพร ปาณิกบุตร
นางสาววิไล ทมออกอรุณ
นางสาวปิยวรรณ เสรีชัยตระกูล
นางสาวณัฐฤดี แสนทวีสุข
นางสาวพิมพ์จันทร์ บุตรเนียร

ฝ่ายศิลปกรรมและประสานการผลิต

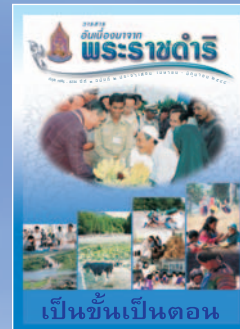
นายสุทัศน์ โพธิ์ศิริกุล

ฝ่ายภาพ

นายวิชาญ ธีระสืบสกุล
นายทวีศักดิ์ เป็นคัมภญาตี

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

นางสาวสุธิดา พรรณคงษ์
นางสาวมณฑิกา โพธิ์ทอง

ดำเนินการโดย

กองประชาสัมพันธ์

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๓๘ กำเนียบรัฐบาล โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม)

ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐ ๒๒๕๐ ๖๑๙๓-๒๐๐

โทรสาร ๐ ๒๒๕๐ ๖๒๐๖, ๐ ๒๖๒๙ ๙๑๘๑

<http://www.rdpb.go.th>

e-mail : pr@rdpb.go.th

ผู้ ปณ.๙ ปณ.พ. กำเนียบรัฐบาล กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๒

โปรดทราบ

บทความ ข้อเขียนต่างๆ ในวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน มิใช่เป็นความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

